Suomalaisen Eläin- ja Kasvitieteellisen Seuran Vanamon
Kasvitieteellisiä Julkaisuja
Osa 5. N:o 3.
Annales Botanici Societatis Zoologicæ-Botanicæ Fennicæ Vanamo
Tom. 5. N:o 3.

KOKEMÄEN PITÄJÄN KASVISTO

LEO POHJALA

3 tekstikarttaa ja 4 tekstikuvaa

Deutsches Referat:
Die Flora des Kirchspiels Kokemäki

HELSINKI 1934

HELSINKI 1934
SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KIRJAPAINON OY.

ALKULAUSE.

Tiedot Kokemäen pitäjän kasvistosta ovat ennestään aivan vähäiset. Varhaisimmat tiedot ovat peräisin MALMGRENilta, joka kesällä 1859 tutki Satakunnan kasvistoa ja liikkui myös Kokemäellä, kuten hänen matkakertomuksestaan käy ilmi. Hänen julkaisemansa Satakunnan kasvistoluettelo sisältää kuitenkin vain yhden ainoan löytöpaikkamaininnan Kokemäeltä. Muut MALMGRENilta saadut tiedot perustuvat hänen keräämiinsä näytteisiin. Useita mainintoja pitäjän kasvistosta on HJ. HJELTin »Conspectus florae fennicae»- ja E. HÄYRÉNin »Björneborgstraktens vegetation och kärlväxtflora»-teoksissa, ollen kummassakin osittain samoja ja peräisin seuraavilta henkilöiltä: C. CEDERCREUTZ, E. HERMONEN, THYRA ja G. v. KNORRING, A. J. MALMGREN (1861), A. POLVIANDER ja R. SIEVERS. PAASION (1933) teos »Über die Vegetation der Hochmoore Finnlands» sisältää tietoja Kokemäen suokasvistosta.

Kokemäen kasviston havainnoimisen aloitin jo koululaisena kesästä 1918 lähtien, silloin lähinnä pitäjän keskuksessa, jossa kotini on Mäkikylässä. Kesinä 1932—33 sekä alkukesällä 1934 suoritin pitäjän kasviston perusteellisemman tutkimisen, retkeillen eri osissa pitäjää kuten kartta 1 s. 3 osoittaa. Laajempia alueita jäi tällöin kokonaan tutkimatta länsipitäjässä Järilästä ja Kuurolasta lähtien ja osaksi pohjoispitäjässä.

Pitäjän kasviston tarkempaa tutkimista varten olen saanut arvokkaita ohjeita opettajaltani prof. K. LINKOLAlta, jolle tästä lausun kunnioittavat kiitokseni.

Tämä paikalliskasvio sisältää oman havaintoaineistoni ja harvojen käytettävissä olevien kirjallisten lähteiden lisäksi herbaario- ja suullisia tietoja, joita ovat antaneet maisteri ALMA LAIPIO sekä ylioppilaat TOINI HÄRMÄ (useita tietoja varsinkin Kankaantaustan erikoisesta kasvistosta), ANNIKKI SALOMAA (Pukkalasta), PAAVO

Jutila (Järilästä) ja Martti Rudanko. Maist. A. Laipio on myös ystävällisesti luovuttanut käytettäväkseni Kokemäen yhteiskoulun herbaarion, josta saamieni löytöpaikkatietojen perusteella olen osittain retkeilyjäni suunnistanut. Kaikille mainituille henkilöille lausun parhaat kiitokseni.

Vaikeiden lajien määräämisen ja tarkastamisen ovat hyväntahtoisesti suorittaneet tri H. Lindberg ja maist. I. Hiitonen.

Fanerogamien nimistö on Lindmanin kasvion mukainen. Lajien yleisyyttä on merkitty 7-asteikolla: fqq, fq, st fq, p, st r, r, rr ja runsautta asteikolla: cpp, cp, st cp, sp, st pc, pc, pcc tai Norrlinin tiheysasteikon (1—10) mukaan.

Lajiluettelossa mainitut pH-arvot on hyväntahtoisesti määrännyt maist. U. Perttula kuivaneista näytteistä Cambridge-potentiometrillä.

SISÄLLYS.

Siv.

I. Yleinen aluekuvaus 1
II. Kasvillisuuden ja kasviston yleisiä piirteitä 5
III. Alueen kasvimaantieteelliset seudukkeet ja niiden kasvistojen eroavaisuuksia 10
IV. Kasvistollinen lajiluettelo 13
Kirjallisuusluettelo 64
Deutsches Referat 65

Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/annales-botanici-fennici_1934_5_3

I. YLEINEN ALUEKUVAUS.

Kokemäen pitäjä on Ala-Satakunnassa Kokemäenjoen keskijuoksun varrella n. 40 km Porista kaakkoon.

Pitäjän keskimääräinen pituus N—S-suunnassa on 27 km, leveys W—E-suunnassa vaihtelee 10—25 km. Pinta-ala ilman vesiä on 339.6 km^2.

K o r k e u s s u h t e e t. Pitäjän kaikinpuolisena keskuksena on sen halki virtaavan Kokemäenjoen laakso, jonka savitasangot ovat erittäin tasaisia ja kohoavat merenpinnan yläpuolelle 35—45 m. Etäämpänä jokivarresta oleva kumpuinen maasto on korkeampaa, saavuttaen idässä Kauvatsan rajoilla ja Ronkankankaalla yli 80 m korkeuden. Jo 60 m kohoumatkin (muutamat kallioiden, moreenimäkien ja harjujen laet) ovat harvinaisia.

K a l l i o p e r u s t a on vaihtelevaa. Lounaisosassa se on Satakunnan jotunista hiekkakiveä, joka ei kumminkaan täällä ole missään näkyvissä. Hiekkakiven alueella pistää esiin myös Kokemäen puolella jokin kaistale olivinidiabaasia. Kirkonkylän eteläpuolella on nuorempaa p)rfyristä graniittia. Joen pohjoispuolella suuntautuu kiillegneissinen vyöhyke luodetta kohden. Muualla on kallioperä pääasiassa vanhempaa gneissigraniittia. Kiinteä kallio on, lounaisosaa lukuunottamatta, näkyvissä monin paikoin, usein pitkinä NW—SE-suuntaisina jonoina. Idässä Kyttälästä pohjoiseen esiintyy kalliota runsaasti laakeina korkeina paasina.

I r t a i m i s t a m a a l a j e i s t a on moreenilla laajin levinneisyys pitäjän pohjoisosissa. Myös kaakkoisosassa on laajoja moreenipeitteitä ja edelleen Ronkankankaan reunamilla, Kyttälässä ja Kiettareella, missä moreeni on valtavista siirtolohkareista rakentunutta jylhää louhikkoa. Lounainen Koomankangas taas on melkein yhtenäistä loivana kumpuilevaa hiekkakenttää, mikä koillisrajallaan kohoaa mahtavaksi vierinkiviharjuksi, jonka lounaisrin-

teille muinaismeri on huuhtonut komeita kivikkotörmiä. Toinen harjujakso kulkee läpi pitäjän likimain NW—SE-suunnassa, kaakossa Ronkankankaana ja Risteeltä edelleen luodetta kohden Säpilän- ja Kynsikankaanharjuina. Kokemäenjoen ja sen lisäjoen Sonnilanjoen laaksoissa leviävät vihdoin laajat savikot, jotka laajimmillaan ovat länsi- ja keskipitäjässä 4—5 km levyisenä ja yli 10 km pituisena yhtenäisenä tasankona, ylempänä jokivarrella sensijaan korkeintaan n. 1 km levyisenä tai vähän enemmän.

Vesiä on vähän. Tärkein on halki pitäjän virtaava Kokemäenjoki. Tultuaan kaakosta Huittisten puolelta Kokemäelle haaraantuu joki heti pitäjien rajalla kahtia Kiettareen- ja Kyttälänhaaroiksi, joiden väliin jää suuri Kiettareenluoto. Sen luoteispäässä joki edelleen jakaantuu haaroihin, jotka jälleen yhtyvät Säpilän itäiseksi haaraksi. Säpilänniemen kärjen kierrettyään joki muuttaa suuntansa päinvastaiseksi, mutkittelee uudestaan ja vihdoin Tulkkilasta lähtien saa lopullisen suuntansa luodetta kohti. Lajiluettelossa löytöpaikkoja määritellessäni olen käsitellyt pitäjän alueella virtaavaa osaa Kokemäenjoesta kolmena jaksona: ylinen, keskinen ja alinen jakso. Yliseen jaksoon olen lukenut jokiosan Huittisten rajasta lähtien Säpilän itähaaran eteläpäähän (Vuorion paikkeille) asti. Senjälkeen seuraa keskinen jakso Pyhänkorvankoskeen asti ja siitä edelleen alinen jakso Harjavallan rajalle. — Järviä on niukalti. Suurimmat ovat Sääks- ja Puurijärvet. Muut ovat pieniä lampimaisia. Pitkäjärvi-nimisiä on kaksi, pohjoinen (laskettu 1816) ja eteläinen (Koomanjärvi), joiden eroittamiseksi lajiluettelon yhteydessä on käytetty selventävää lisämerkintää sulkeissa: (pohj.) tai (etel.).

Maanpinnan ja veden muodoissa näkyy selvä juovaisuus NW—SE-suunnassa, jota suuntaa noudattavat harjut, kalliojonot ja vieläpä jotkut moreeniselänteetkin. Samaan suuntaan kulkevat edelleen joen mutkat ja erilaisten kohoumien väliset pitkäkkäät laaksot.

Asutus on keskittynyt viljaviin jokilaaksoihin. Lähellä jokivartta sijaitsevatkin lukuisat vauraat kylät. Etäämpänä jokilaaksosta asutus käy paljon harvemmaksi, sijaiten varsinkin niissä kapeissa laaksoissa, jotka itse jokilaaksosta pitkinä kielekkeinä ulottuvat takamaille. Yhtenäisempää on asutus myös Sääksjärven rantamilla. Nykyisin on pitäjän asukasluku lähes 8,000 ja väentiheys 23/km^2.

Kartta 1. Retkeilyreitit.

Kokemäen asutus on ikivanhaa. Jo kivikaudelta on runsaasti löytöjä. Pronssikauteen viittaavia löydöksiä on tehty niinikään joitakin. Rautakauden muistomerkkejä on tavattu lukuisasti eri puolilta pitäjää. Varhain kehittyi myös nykyisen Kokemäen tienoista tärkeä kauppapaikka, sijaitessaan silloin paljon lähempänä merta edullisessa maihinnousupaikassa, alkuaan ehkäpä aivan joen suussa. Keskuksena mainitaan Ylistaron kylässä ollut Teljän kaupunki. Täällä kertoo taru myös Pyhän Henrikin saarnanneen (v. 1154). Seurakuntana on Kokemäki maamme vanhimpia, tullen

perustetuksi todennäköisesti jo ennen v. 1300, vaikka se ensi kerran mainitaankin vasta v. 1318. V. 1352 oli Kokemäki yhtenä Suomen kymmenestä kuninkaan pitäjästä. 1300-luvulta lähtien mainitaan myöskin jo Kokemäenkartano, jonka ympäristöillä viljelys lienee ensinnä valloittanut laajempia alueita. Keskiajan kuluessa tuli ainakin koko alinen jokivarsi asutetuksi, sillä jo silloin olivat olemassa useimmat nykyisistä kylistä Ylistarosta alkaen.

II. KASVILLISUUDEN JA KASVISTON YLEISIÄ PIIRTEITÄ.

Metsät, joita on 60—70 % pitäjän alasta, edustavat eri tyyppejä. Suurin osa Koomankankaan hiekkamaita on kuivaa *Cladina*-kangasta, mikä jatkuu Harjavallan puolelle. Erittäin karuja ovat myös Kiettareen louhikot ja Kauvatsan rajaseudut Kyttälän pysäkistä pohjoiseen, missä jäkäläpeitteiset ja kituvia mäntyjä kasvavat kalliot vuorottelevat niiden välisten rämeiden kanssa. *Calluna*-tyyppi on vallalla Ronkankankaan ylemmillä selänteillä sekä pitäjän pohjoisosissa moreenimäkien laella. Vallitsevin on *Vaccinium*-tyyppi sekä sen ja *Myrtillus*-tyypin sekamuodot. Tuoreista metsämaista ovat jotenkin yleisiä *Myrtillus*- ja *Oxalis-Myrtillus*-tyyppien esiintymät.

Erikoisesti jokilaakson pohjoispuoleisilla laajoilla metsämailla on moninpaikoin varsin rehevää lehtomaista kasvillisuutta pienillä aloilla moreenikohoumien rinteillä. Tällaista tapaa esim. paikoin Matin-, Kynsi- ja Maalisjärvien välisillä ja niitä ympäröivillä seuduilla sekä Pitkänjärven itäpuolella. Läheltä Kynsijärven koilliskärkeä olen erään kohouman rinteiltä tehnyt seuraavanlaisen merkinnän:

Dryopteris phegopteris	cp	*Lathyrus vernus*	st cp
Picea abies	sp	*Oxalis acetosella*	cp
Hierochloë australis	st cp	*Viola riviniana*	st pc
Agrostis capillaris	cp	*Pyrola media*	pc
Calamagrostis arundinacea	st cp	*P. secunda*	cp
Luzula pilosa	sp	*Vaccinium vitis idaea*	cp
Majanthemum bifolium	st cp	*V. myrtillus*	st cp
Paris quadrifolia	pc	*Trientalis europaea*	st cp
Platanthera bifolia	sp	*Melampyrum pratense*	cp
Anemone hepatica	st cp	*M. silvaticum*	st pc
Rubus saxatilis	st cp	*Linnaea borealis*	st pc
Fragaria vesca	sp	*Solidago virgaurea*	sp
Vicia silvatica	pc	*Hieracium* sp.	sp

Varsin eutrafenttinen on kasvillisuus myös saman kohouman eteläpuoleisessa lehtomaisessa korvessa, jossa kasvaa mm. *Carex tenella*a ja *C. loliacea*a (molempia st cp), paikoitellen *Miliumia*, *Galium triflorumia*, *Paris*ta, kitukasvuisia lehmuksia ja runsaasti *Oxalis*ta, *Dryopteris austriaca*a ja *Athyrium filix femina*a.

Aivan jokiväylän rannoilla sijaitsevat pitäjän parhaimmat lehdot, joissa tavataan $^5/_6$ kaikista (yht. 42) alueen vaateliaammista lehtokasvilajeista ja useampia niistä paikoin hyvinkin runsaasti. Muualla on aivan pieniä kallionalus- ja puronvarsilehtoja, joille on ominaista muutamat tyypilliset lehtokasvit.

Jokivarren lehdot ovat luonteeltaan erilaisia. Oman ryhmänsä muodostavat niistä ne lehdot, jotka sijaitsevat jotenkin jyrkillä (30°—45° kaltevilla) törmillä. Kokemäen alueella jokitörmät ovat vettäläpäisemätöntä tai paikoin myös moreeninsekaista savea. Tämän vuoksi onkin näiden törmälehtojen kasvillisuus jossain määrin kserofiilistä, vaihdellen kumminkin huomattavasti puiden runsaudesta ja törmän kaltevuuden suunnasta ja suuruudesta riippuvan varjostuksen määrän ja samalla kosteussuhteiden erilaisuuden mukaan. Törmälehtojen yleisiä tai jokseenkin yleisiä lehtokasvilajeja ovat *Lonicera* ja *Ribes Schlechtendalii* sekä *Adoxa*, *Gagea lutea*, *Geum urbanum*, *Melandrium dioecum* ja *Moehringia trinervia*. Harvinaisia ovat *Ribes nigrum*, *Viburnum*, *Geum rivale* × *urbanum*, *Stachys silvaticus*, *Corydalis bulbosa* ja *Ranunculus ficaria*. Aivan harvinaisia ovat *Corylus*, *Agropyron caninum*, *Carex Pairaei*, *Dryopteris austriaca*, *Milium*, *Stellaria nemorum*, *Struthiopteris*, *Viola Selkirkii* ja *V. mirabilis*. Harmaaleppä on tavallisin puulaji. Toisinaan kasvaa törmälehdoissa lepän ohella muita lehtipuita ja kuusta. Törmälehtoja tavataan Oittiselta alaspäin koskien varsilla ja siellä täällä alisella jaksolla. Naapuripitäjän Harjavallan komeilla, jopa 30 m korkeilla alirinteillään alati hikevillä Kokemäenjoen hietatörmillä on erikoisen reheviä törmälehtoja, joissa yleisimpinä lehtokasveina ovat noiden kasvupaikkojen suuremmasta kosteudesta johtuen *Impatiens*, *Circaea*, *Cardamine amara* ja *Stellaria nemorum* sekä hyvin kosteilla paikoilla runsaasti suurilehtisiä saniaisia (*Athyrium filix femina*, *Dryopteris spinulosa* ja *D. austriaca*).

Toisen jokivarsilehtojen ryhmän muodostavat ne, jotka ovat syntyneet jokiuoman siirtymisten takia kuiville jääneelle entisen

uoman pohjalle ja joita näinollen voidaan nimittää esim. laaksonpohjalehdoiksi. Koska niissä pohjavesi on lähempänä maanpintaa, on niiden kasvillisuuskin yleensä hygrofiilisempää kuin kokemäkeläisten törmälehtojen. Valtapuina ovat *Prunus padus* ja *Alnus incana*. Lehtokasveista ovat yleisimmät *Adoxa, Gagea lutea, Geum urbanum* ja *Ranunculus ficaria*. Paikoittaisesti esiintyvät runsaina myöskin *Cardamine amara, Chrysosplenium alternifolium, Corydalis bulbosa* ja *Melandrium dioecum* sekä *Stachys silvaticus* ja *Struthiopteris*. Laajimmat ovat Vuolteen, Äimälän ja Koskenkylän rantojen laaksonpohjalehdot.

Lehtomaista kasvillisuutta tavataan myös louhikkoisilla jokirannoilla kivien lomassa ja päällä. Näitä jokivarsilehtoja olen nimittänyt louhikkolehdoiksi. Luonnehtivina lehtokasveina niissä ovat *Lonicera, Viburnum, Ribes nigrum, R. Schlechtendalii, Geranium robertianum, Impatiens noli tangere, Moehringia trinervia* ja *Stellaria longifolia* sekä ylemmillä vyöhykkeillä joskus *Anemone hepatica, Actaea spicata, Agropyron caninum* ja *Galium triflorum*. Louhikkolehtoja on ylisen jokijakson varrella, etenkin Köysikosken juovan (Vuorionhaaran) rannoilla.

S o i s t a ovat laajimmat suuret kohosuot pitäjän kaakkoiskolkassa, ulottuen yhtäjaksoisina vain jokihaarojen katkaisemina Ronkankankaan eteläisen harjun laidasta Puurijärven rantaan asti ja jatkuen yhtä laajoina Huittisten puolella. Laajoja kohosoita on edelleen joen pohjoispuolella pitäjän länsiosassa. Lisäksi on runsaasti pienialaisia soita, kuten monet pohjoiset pitkäkkäät luoteis-kaakkoiset suojuotit.

N i i t t y j ä on vähän. Laajimmat ovat kosteat tulva- ja turveperäiset niityt jokivarrella Säpilän itähaaran jokisaarilla ja joen molemmin puolin sekä pohjoisen Pitkänjärven vesijätöllä. Nurmiiityistä ovat tärkeimmät rinneniityt aukeilla jokitörmillä ja peltomäillä.

K a l l i o i d e n kasvillisuus on eutrafenttisinta jokilaaksojen alueella sekä muualla aivan viljelysten äärillä. Luonteenomaisina lajeina mainittakoon *Sedum acre, S. telephium, S. annuum, Woodsia ilvensis, Cystopteris fragilis* ja *Polygonatum officinale. Asplenium trichomanes* ja *A. septentrionale* esiintyvät harvinaisina. Karuinta on jo edellämainittu kalliomaasto Kauvatsan rajalla, mistä puuttuvat kaikki luetellut lajit ja missä pelkkä *Cladina* verhoo kallioita.

Vesikasvillisuudesta mainittakoon, että se Kokemäenjoen rannoilla on lajirikasta ja eutrafenttista, joskin yleensä niukkaa. Runsaimpana on sitä ylisen jakson varrella ja muuallakin suojaisissa poukamissa, suvannoissa ja tulvalammissa. Tavattoman runsas (pääasiassa *Scirpus lacustris*ta) ja paikoin hyvin eutrafenttinen vesikasvillisuus vallitsee myös Puurijärvessä. Muut järvet ovat meso- tai hyvinkin oligotrofisia (dystrofisia).

Vesikasveja olen pitäjän alueelta tavannut yhteensä 61 lajia. Näistä on 22 vaateliaita (Linkola 1932).

Viljeltyä maata on yli neljännes koko pitäjän pinta-alasta. Tästä jo ilmenee kulttuurin suuri osuus alueen kasvillisuudessa ja kasvistossa.

Jo suhteellisen varhain (vrt. s. 4) alkanut viljelysraivaus on epäilemättä ensinnä kohdistunut jokivarren hedelmällisiin ja helposti muokattaviin savikkoihin. Minkälaiset kasviyhdyskunnat näillä luonnontilassa muinoin ovat vallinneet, siitä on nykyisellään vaikea päätellä. Monet jokivarsilehdot ovat niitä kasvillisuusaloja, jotka parhaiten ovat säilyneet entisellään aivan peltojen laidassa. Laakeammat niistä ovat kyllä kärsineet laiduntamisesta, joskin tällöinkin monet aratkin lajit näyttävät hyvin säilyvän edelleen. Laajempien lehtojen täydellinen puuttuminen etäämpänä jokivarresta johtuu osittain myös viljelysraivauksesta. Siitä ovat todisteena monien peltomäkien ja kallionalusten pienet lehtomaiset kasvillisuusalat viljelysten äärillä.

Laiduntamisen vaikutus on vauraan karjatalouden johdosta ollut ja on edelleen hyvinkin tuntuva. Tosin on ainakin suurempien karjojen käynti hyväkasvuisilla metsämailla entisestään vähentynyt. Sensijaan on alettu perustaa ns. pysyviä laitumia, joiksi valitaan tilojen läheiset mäkiset, mutta monasti hyvinkin reheväkasvuiset lehtomaiset hakamaat. Näiltä kaadetaan tyystin kaikki puut ja isommat pensaat. Kun karja lisäksi käy näillä jatkuvasti tallaamassa ja syömässä, on siitä seurauksena ainakin arempien lajien täydellinen tuhoutuminen.

Metsänhakkuu eri tarkoituksia varten on niinikään huomioonotettava tekijä, saadessaan aikaan muutoksia kasvupaikkojen valaistus- ja kosteussuhteissa.

Millä tavoin ja missä määrin kulttuuri on köyhdyttänyt pitäjän kasvistoa, siitä puuttuvat lähemmät havainnot.

Toisaalta on kulttuuri tuonut runsaasti lisiä pitäjän kasvistoon. Pitäjän antropokorisista lajeista mainittakoon erikoisesti ne (yht. 27), jotka Linkolan (1917) mukaan ovat vanhan tai suhteellisesti vanhan kulttuurin seuralaiskasveja: yleisiä tai jokseenkin yleisiä ovat *Arctium minus*, *Artemisia vulgaris*, *Atriplex patulum*, *Carduus crispus*, *Chenopodium polyspermum*, *Lamium hybridum*, *L. purpureum*, *Matricaria chamomilla*, *Myosurus minimus*, *Potentilla anserina*, *Ranunculus sceleratus*, *Senecio vulgaris*, *Spergularia rubra*, *Stachys paluster*, *Sonchus arvensis*, *S. asper*, *S. oleraceus* ja *Tanacetum vulgare;* harvinaisia tai hyvin harvinaisia ovat *Arctium tomentosum*, *Cuscuta europaea*, *Euphorbia helioscopia*, *Lamium album*, *Malva pusilla*, *Sisymbrium officinale*, *S. sophia*, *Solanum nigrum* ja *Veronica agrestis*.

Satunnaiskasvisto on saanut lisiä mm. erilaisten viljelysten kylvösiementen epäpuhtauksista. Rautatie on niinikään välittänyt lajien saapumista paikkakunnalle. Tätä tietä on tullut esim. *Tragopogon pratensis*, joka näyttää hankkivan itselleen yhä vakiintuneemman jalansijan, esiintyen toistaiseksi kumminkin vain radanvarrella. Muita radanvarren satunnaistulokkaita ovat *Senecio viscosus*, *Rumex mexicanus* ja *Elymus arenarius* sekä jotkut aivan tilapäisluontoiset lajit, kuten *Sinapis arvensis* ja *Sisymbrium altissimum*. Sotavuosina paikkakunnalla majaillut venäläinen sotaväki lisäsi myös tilapäisesti satunnaiskasvistoa. Nämä lajit ovat kumminkin sittemmin miltei tyystin hävinneet.

III. ALUEEN KASVIMAANTIETEELLISET SEUDUKKEET JA NIIDEN KASVISTOJEN EROAVAISUUKSIA.

Edellä on mainittu yleiset maantieteelliset, asutukselliset ja kasvillisuudessa havaittavat eroavaisuudet pitäjän eri osissa. Näistä eroista riippuvat myös kasviston alueittaiset eroavaisuudet, jolloin niiden pääpiirteiden selvittämiseksi voitanee pitäjä jakaa seuraavaan neljään kasvimaantieteelliseen seudukkeeseen: 1. jokilaaksojen seuduke (n. 30 % koko pitäjän alasta), 2. pohjoisten metsämaitten seuduke (45 %), 3. kaakkoisten metsämaitten seuduke (15 %), 4. Koomankankaan seuduke (10 %).

1. Verraten homogenisen aluekokonaisuuden muodostavat j o k i l a a k s o t (Kokemäen- ja Sonnilanjokien sekä Kraviojan), käsittäessään pääasiassa laakeita viljeltyjä savikkoja, mutta myöskin näihin liittyviä kumpuisia metsä- ja kalliosaarekkeita ja -niemiä. Tämä seuduke, joka on pitäjän keskeisin, on kasvistoltaan pitäjän rikkain. Vakiintuneiden putkilokasvilajien lukumäärä on 459 vastaavan luvun koko pitäjän alueella ollessa 502. Varsinaisia lehtokasvilajeja tavataan jokilaaksojen seudukkeessa 36, joista taas 35 lajia Kokemäenjoen jokivarsilehdoissa. Vesikasvilajeja on 53, joista vaateliaita 22 eli kaikki pitäjän vaateliaat lajit. Yksinpä Kokemäenjoessa ja sen tulva-alueella tavataan näistä 51 lajia, joista 21 on vaateliaita. Edelleen tavataan seudukkeessa kaikki edellämainitut vanhan kulttuurin seuralaiskasvit. Yksinomaan jokilaaksoissa tavattuja vakiintuneita lajeja on 57. Näistä on 11 vesikasvia (8 eutrafenttia), 6 rantakasvia, 8 varsinaista lehtokasvia, 13 kuivien lehtojen lajia (esim. *Avena pubescens*, *Allium oleraceum*, *Filipendula hexapetala* ym.), 8 vanhan kulttuurin seuralaiskasvia (s. 9, kaikki harvinaisemmat paitsi *Cuscuta*), 7 lajia, jotka esiintyvät ruderaatteina, puolirude-

raatteina tai miltei satunnaisluontoisina (*Asperugo*, *Berteroa incana* ym.) sekä 4 muuta lajia.

Kuva 1. Pitäjän läntistä viljelystasankoa Kokemäenjoen laaksossa Orjapaadelta nähtynä. 1933. Leo Pohjala.

Jokilaaksojen seuduke, joka on pitäjän eutrofisin, on Kokemäenjoen synnyttämä. Pääasiassa sen vanhoja suistokerrostumia ovat nuo viljavat savikot, joiden välityksellä joen kasvistoakin rikastuttava vaikutus tuntuu lavealti nykyisen jokiuoman molemmin puolin. Joen eutrofioiva toiminta ilmenee nykyisin itse jokiuoman kasvistossa, lähinnä joen lajirikkaassa ja hyvin eutrafenttisessa vesikasvistossa. Uoman liepeille ovat syntyneet myöskin edellä kuvatut jokivarsilehdot. Ainakin louhikkolehtojen alempia vyöhykkeitä tulvavesi edelleenkin vuosittain lannoittaa lietteillään. Samoin tapahtuu laaksonpohjalehdoissa, jotka kumminkin nykyisin ovat pääasiassa alati kuivilla, vanhempien lietteiden lihavoittamina. Törmälehdot sijaitsevat varhaisempien jokivaiheiden synnyttämillä, Kokemäen alueella suureksi osaksi alunperin hedelmällisillä savitörmillä. Edelleen näyttävät monet lajit erikoisesti suosivan joen läheisyyttä. Muutamia tavataan yksinomaan jokirannoilla ja -törmillä tai suhteellisen lähellä jokea (esim. *Avena pubescens* ja *Corylus*). Seudukkeen asutus on vankinta ja vanhinta, ja näin ollen on myös kulttuurin vaikutus kasvistoon täällä voimakkain.

2. Toisen yhtenäisen seudukkeen muodostavat p o h j o i s e t

metsämaat jokilaaksosta lähtien. Maisemissa havaittavan juovaisuuden mukaan vuorottelevat tässä seudukkeessa karummat (suot, kalliojonot, kuivat kankaat) ja eutrofisemmat (viljellyt savi- ja mutapohjaiset laaksot ja moreenirinteet sekä rehevät metsä- ja korpimaat) NW—SE-suuntaiset juotit. Vakiintuneiden lajien lukumäärä on n. 420. Lehtokasvien lajiluku on suhteellisen suuri, yht. 33. Useimmat näistä ovat kumminkin harvinaisia tai esiintyvät vain niukasti. Yleisimmät ja runsaimmat ovat vähemmän vaateliaat lajit *Anemone hepatica*, *Lathyrus vernus* ja *Stellaria longifolia*, joita kasvaa seudukkeelle tyypillisissä lehtomaisissa metsissä. Vesikasveja on 42 lajia, joista vaateliaita 10. Vanhan kulttuurin seuralaiskasveja on 19 eli kaikki yleisemmät (vrt. s. 9) ynnä *Cuscuta*. Yksinomaan tässä seudukkeessa tavattuja lajeja on 3 (*Hierochloë australis*, *Lathyrus montanus* ja *Isoëtes lacustre*).

3. Niinikään voidaan pitäjän kaakkoiset metsämaat (Taka-Sonnilan, Kankaantaustan, Ronkankankaan Risteä myöten, Kiettareen ja Kyttälän) käsittää yhtenäisenä, huolimatta siitä, että jokilaaksot pirstovatkin ne erilleen. Seuduke on muutenkin hyvin heterogeninen, ollen kumminkin suureksi osaksi oligotrofinen (laajoja kohosoita, kuivia kankaita ja louhikkoja). Lajilukumäärä on n. 385 vaiheilla. Lehtokasveja on vain 23 lajia ja näistäkin vain *Anemone hepatica* ja *Lathyrus vernus* yleisempiä. Vesikasvisto, joka miltei kokonaisuudessaan tavataan Puurijärvessä, käsittää 39 lajia, joista 12 vaateliasta. Vanhan kulttuurin seuralaiskasveja on 13 lajia. Yksinomaan tässä seudukkeessa tavattuja lajeja on 3 (*Equisetum hiemale*, *Draba incana* ja *Chimaphila umbellata*).

4. Kaikkein homogenisimman, mutta samalla oligotrofisimman seudukkeen muodostavat Koomankankaan karut hiekkamaat. Lajiluku on yhteensä vain n. 290. Lehtokasveja on ainoastaan 2 (*Chrysosplenium* ja *Stellaria longifolia* Ilmijärven itärannalla). Vesikasveja tavataan 32 lajia, joista vain 2 on vaateliaita. Vanhan kulttuurin seuralaiskasveja on merkitty 9. Asutusta onkin hyvin niukasti. Tosin kulkee seudukkeen poikki rautatie ja kolme maantietä. Seudukkeesta yksinomaan tavattuja lajeja on 3 (*Gypsophila fastigiata*, *Potamogeton praelongus* ja *Senecio silvaticus*).

IV. KASVISTOLLINEN LAJILUETTELO.

Seuraava luettelo sisältää tietoja kaikkiaan 538 lajista *Hieracium*eja lukuunottamatta. Näistä kuuluu Kokemäen pitäjän kasvistoon 534, joista 502 on vakiintuneita lajeja. Satunnaisina, villiintyneinä ja istutettuina esiintyviä on 32. Nämä on luettelossa pantu sulkeihin. Mukaan liitetyt muutamat tiedonannot lähipitäjien kasvistosta on pantu hakasiin. Yksityisten lajien löytöpaikat on tässä luettelossa tilan säästämiseksi ilmoitettu säännöllisesti ainoastaan paikoittaisesti (p) tai sitä harvinaisemmin esiintyvistä lajeista. Samasta syystä on tiedot yleisempien lajien kasvupaikoista jätetty kokonaan pois, silloin kun ne eivät millään tavoin poikenne muualta Suomesta todetuista suhteista.

Pteridophyta.

Botrychium lunaria st r-p (?). Plättilä, Kareksen niemi; Kivesoja, metsän rinteessä tien itäpuolella; Mäkikylä, Valldenin mäki ja Pohjalan riihenmäki; Rudanko, Perkon luona mäkinurmella; Äimälä, sillanojan törmä; Kankaantausta, kansakoulun piha ja Riihimaan sorakuoppa (Härmä).

B. multifidum st r ja pcc. Pitkänjärven (etel.) itäinen rantanurmikko, läh. metsänvartijan asuntoa; Järilä, Lähdesuonmaa (Jutila); Kynsikangas, Tuomikoskesta etelään; Häyhtiö, Lehtimäen kallion luoteispuolella rinneniityllä; Ronkankangas, Kiettareen tienvarsi Huhtalan luona (Salomaa); Maalisjärven puron varrella.

B. matricariifolium rr. Järilä, Kuuperinmäki (muutam. yks. 1925, Jutila). En täältä löytänyt 1933.

Woodsia ilvensis fq - p.

Cystopteris fragilis fq - p. Kallioilla, louhikkojen rinteillä ja louhikkolehdoissa.

Struthiopteris germanica p - st r. Paistila, Hassalan tien varrella Kylä-Köönikän pellon koillisnurkassa sekä saman palstan lounaisnurkassa metsänlaidassa läh. jokirantaa; Hassalan jokivarsilehto, kuivan uoman törmässä tiheässä lepikössä; Koskenkylän jokivarsilehto; Porolan ja Korkeaojan välisen metsätien varrella lähellä Uuttaniittyä sekä Leinosen peltonotkossa puronvarsilehdossa; Kaarenojan suu; Kakkulainen, Hyytin ranta; Kivesojan notko, Porolan tien itäpuolella; Kuurolan Takamaa, Selkämäentiestä itään; Rudanko, kostea rinnemetsä Perkosta n. 300 m pohjoiseen; Ronkankankaan itälaita, Pukkalasta etelään. Puronvarsilla ja varjoisissa jokivarsilehdoissa, st cp - cp.

Dryopteris linnaeana fq - st fq.

D. phegopteris fq - st fq.

D. filix mas p - st fq ja pc - cp. Häyhtiö, Lehtimäen kallio; Plättilä, Passin ja Koivuniemen tienoilla; Oittinen, Huivoon myllyn silta, pc; Hassalan jokivarsilehto, kuivan uoman törmä; Rudanko, Niskakosken ranta, cp; Ylistaro, alisen tien varrella Malmin-Heikin luona; Kyttälä, Äetsänlinjan hakkuu-aukeama; Potinsaari, pc; Kolsinsaari; Kakkulaisten mylly, törmälehto; Pälpälä, kallionjuuri talosta luoteeseen; Ketolan kallio, läh. Nikin tonttia; Säpilä, Köpin kallio; Kynsikosken myllynrauniot; Porolan tien varrella Haavasojan koulun luona.

D. cristata r. Kivesojasta n. 1 km itään, metsänsisäisen metsittyneen peltoaukeaman pohjoiskärki, muutam. yks.; Häyhtiö, Lehtimäen kallion pohjoispuoleinen rehevä korpi, 1 yks.; Kankaantausta, suossa 1 yks.; Ketola, korpiniitty läh. Nikkiä kallion länsipuolella, 2 yks.; Riste, tienvarsi Futtarin ahteella, 1 yks.

D. spinulosa fqq - st fq.

D. austriaca st fq - st r. Yleisin ja runsain pohjoisissa varjoisissa korvissa sekä Ronkankankaan itälaidassa Pukkalan ja Korven välillä. Jokivarrella tavattu vain Hassalan törmälehdossa vastap. Hyytiä.

[*D. thelypteris*. Harjavalta, Hiirijärvi, paikoin cp.]

Asplenium septentrionale rr. Orjapaaden kallio, Ryssäntornin lounaispuolella, porrasmaisesti laskevan kallionrinteen jyrkillä seinämillä pc; Kynsikangas, Kulmalasta kaakkoon jyrkän kallionseinämän raoissa st pc.

A. trichomanes r. Orjapaaden kalliojono: 1. Kajalinin pohjois-

puoleinen kukkula, 2. Färkin puutarhan yläpuolella, 3. Ryssäntornin lounaispuoleisten jyrkänteiden juurilla; Säpilä, Kohrankallion itäisten särmiömäisesti lohkeilevien jyrkänteiden raoissa; Korkeaoja, Ison-Kallion läntinen seinämä. Jyrkkien kallionseinämien juurilla ja raoissa pc - st cp.

Athyrium filix femina fq.

Eupteris aquilina fq.

Polypodium vulgare fq, ei kuitenkaan lounaisosissa.

Equisetum palustre st fq. Yleisin lounais- ja eteläpitäjän muta- ja hietamailla.

E. limosum fq - st fq. Ala-Kauvatsanjoki ja Puurijärvi (PALMGREN 1915, s. 14, 15).

E. hiemale rr. Ronkankangas, valtatien varrella läh. Ketunkuoppaa (HÄRMÄ).

E. silvaticum fq.

E. pratense st fq - p. Yleisin ja runsain (usein cp - cpp) pohjoisten metsämaitten ja Ronkankankaan itälaidan rehevissä lehtom. korvissa ja puronvarsilehdoissa. Merkintöjä jokivarrelta: Kyttälänkoski, Tuomisen rannan lähdesuo; Putajan ratasillan luona; Ketola, jokeen laskevien valtaojien suiden ympärillä; Oittinen, törmälehto vastap. Linnanluotoa; Potilan ranta; Hassala, törmälehdoissa vastap. Hyytiä ja kuivassa uomassa sekä jokiniityllä vastap. Nirhaa; Paistila, Mäki-Köönikän luona ja Pälpälän tien varrella; Vuolteen peltomäki; Äimälä, törmä- ja laaksonpohjalehto; Järilänluoto. — Kankaantausta Seppälän lehto. Myös kuivilla kasvupaikoilla, kuten tienvarsinurmilla, kuivilla rinneniityillä ja vieläpä kivikkoisilla mäilläkin (esim. Kynsikankaalla Tuomikosken aitanmäellä).

E. arvense fq.

Lycopodium selago st r. Joitakin löytöjä Häyhtiön, Plättilän ja Haavasojan metsistä; Ronkankangas, Ronkansuon puoleinen harjunrinne (HÄRMÄ) sekä *Dryopteris austriaca*-korpi Korvesta koilliseen; Tuomaalan-Aukean etelänpuoleinen lehtom. metsä.

L. annotinum fq.

L. clavatum fq.

L. complanatum st fq.

Isoëtes lacustre rr. Sääksjärvi, muutamissa lahdissa st cp - cp.

I. echinosporum r. Ilmijärvi; Pitkäjärvi (etel.); Sääksjärvi.

Gymnospermae.

Juniperus communis fq - fqq. Useita puumaisia yksilöitä Säpilän tien varrella ja Potinsaarella.

Picea abies fq - fqq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 118). Tulkkilassa maantien varrella Erkkilän luona ja Ryytsälässä Saloniemen mäellä kasvavat kuuset, joilla toisen asteen haarat ovat pitkiä ja alaspäin riippuvia.

Pinus silvestris fq - fqq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 71, 74, 79, 89, 94, 98, 102); Ronkansuo (s:n, s. 79, 94).

Angiospermae.

Typha latifolia p. Kynsijärven soistuma (laaja laiha kasvusto); Kyttälä, K:joki, kansakoulun ranta sekä Saukosaaren ja vastainen mantereen ranta (erikoisen kapealehtistä muotoa); Puurijärvi, länsilaita; Rudanko, Niskan ahteen alla lauttatiestä jonkin matkaa etelään oleva savikuoppa metsän laidassa; Riste, rautatien sorakuopan pohjuslampi, pc; Kokki, K:joen rannalla oleva savikuoppa; Järilä, Lähdesuonmaan savikuopat; Koomankangas, rautatien sorakuopan pohjus; Ala-Kauvatsanjoki ja Puurijärvi (Palmgren 1915, s. 14, 16). Soistuneissa järvissä, savikuopissa, sorakuoppien pohjuslammissa sekä jokirannoilla, pc - cp.

T. angustifolia rr. Muutamissa Puurijärven läntisen luhtaniityn mutakuopissa; Tuomaalan-Aukea, Haapion pellon savikuoppa. Mutaja savikuopissa, st cp.

Sparganium minimum st fq.

S. Friesii r. Ilmijärvi; Piikajärvi; Sääksjärvi, Korpisen lahti.

S. affine r. Ilmijärvi; Pitkäjärvi (etel.); Sääksjärvi, Peltosen lahti.

S. simplex st fq - fq. — f. *longissimum,* steriilinä K:joessa ja Sonnilanjoessa fq ja tavallisesti cp, fertiilinä (st r) joessa sekä Ilmija Sääksjärvissä.

S. glomeratum p. Häyhtiö, Vaskun ja Kuusiston välinen notko; Riste, rataoja kallioleikkauksessa; Oittisen pellonoja; Vallila, Pispan pellonojissa; Kyttälän pysäkki, mutapellon ojat; Kankaantausta, paikoin Kraviojassa ja Seppälän ja Laurin pellonojissa sekä Härmän mukaan Vanhanpiiankurussa; Peräkallionmaa, valtaoja; Tuomaalan-Aukea, Haapion pellonojat; Haavasojasta kaakkoon, metsäniityn

oja; Ronkankankaan itälaita, Kuusistosta jonkin matkaa etelään purossa sekä Korven Kortesuon laskuojassa; Kynsikangas, Kulmalan ja Hosioston mailla ojissa. Tavallisimmin mutapeltojen ojissa ja usein cp.

S. ramosum fq - r. Puurijärvessä (lukuisia suuria kasvustoja) ja Kyttälänhaaran rannoilla fq. Muualla jokivarrella p - st fq sekä pc - st cp. Ylistarossa alisessa Sieruvanojassa cp sekä Sääksjärvessä Peltosen lahdessa Kannusjärven laskupuron suulla laajana tiheänä kasvustona. Virtaavissa liejupohjaisissa järvi- ja purovesissä sekä joessa savirannoilla.

Potamogeton obtusifolius st r. K:joen varrella: Vuolteen rantalampi; Vanhan-Kirkon lampi; Säpilä, Kuivansaaren lampi; Vitikkala, Köysikosken saariston tulvalammet. Puurijärvi, paikoin st cp; Kankaantausta, paikoin ylisessä Kraviojassa. Jokivarren tulvalammissa, järvissä ja purojen suvannoissa.

P. pusillus st fq. Muta- ja savikuopissa; Sääksjärven mutapohjaisissa lahdissa sekä Puurijärvessä.

P. alpinus st fq - p. Valtaojissa ja puroissa mutamailla. K:joessa koskissa ja voimakkaassa virrassa pc - st cp, harvoin cp kuten Potin myllynjuovassa ja Kuivansaaren juovassa.

P. natans fq.

P. gramineus. K:joessa fq, runsaimmin koskissa. Muualla st r (Sonnilanjoki; Tiilitehtaan lammet; Tuomaalan-Aukea, suurissa savikuopissa).

P. praelongus rr. Ilmijärvi.

P. perfoliatus. K:joessa, Ala-Kauvatsanjoessa, Sonnilanjoessa sekä Puurijärvessä fq.

Triglochin palustris r. Rintamaan metsän pohjoislaita, Haapion peltotien varrella; Järilä, rata- ja pellonojissa (Jutila); Säpilä, K:joen tulvaranta läh. Säpilän »flutaa» (Härmä).

Scheuchzeria palustris st r - p. Harjunsuo; Ronkansuo (myös Paasio 1933, s. 35); Kiettareensuo; Kankaantausta, Korven mutahauta (Härmä); Aronsuo (Paasio 1933, s. 43); Palojärven rantaneva.

Alisma plantago-aquatica fq. Ala-Kauvatsanjoki ja Puurijärvi (Palmgren 1915, s. 14, 16).

Sagittaria sagittifolia. K:joen rannoilla fq. Muualla p: Puurijärvi (myös Palmgren 1915, s. 16), Sääksjärvi, Sonnilanjoki sekä savikuopissa.

Butomus umbellatus. Puurijärvessä (myös PALMGREN 1915, s. 16) ja K:joen rannoilla fq sekä monin paikoin cp. Muualla rr: Juupajärven keskijuopa.

(*Stratiotes aloides*. Mäkikylässä, Pusson Pajaha'an mutakuopissa, joihin olen lajia istuttanut Äyräpäänjärvestä tuotuna v. 1929.)

Hydrocharis morsus ranae. K:joen varrella r. Säpilän itähaaran länsirannalla Säpilän »flutan» luona olevissa savikuopissa sekä ylempänä joen vastaisella rannalla Säterin tulvapadon molemmin puolin Potin tulvaniityn keskijuovassa ja Jylhän pellon ojissa ja savikuopissa; Vitikkala, Köysikoski, Myllysaaren ja Harjuluodon välinen tulvalampi[1]; Kiettareenluodon pohjoiskärki, rantakivikon sisäinen tulvalampi; Koskenkylän ranta, savikuoppa; (Mäkikylä, Pusson Pajaha'an ja Pilton Suoha'an mutakuopissa, joihin olen lajia istuttanut Äyräpäänjärvestä v. 1929.) [Harjavallan Hiirijärvi.] Joen tulva-alueen savikuopissa, tulvaniittyjen juovissa, kivikkoisissa tulvalammissa, st cp - cpp. Alueen luonnonvaraista *Hydrocharis*ta en ole tavannut kukkivana. Sensijaan Äyräpäänjärvestä peräisin oleva *Hydrocharis*, kuten *Stratiotes*kin, on säännöllisesti kukkinut.

(*Digitaria sanguinalis*. Laipion puutarhassa 1932 [LAIPIO].)

Typhoides arundinacea. K:joen varrella ja Puurijärvessä fq, muualla st fq. Runsaimmin koskien kivikkorannoilla ja -kareilla. Jokivarsilehdoissa laji esiintyy steriilinä korkealla vesirajasta.

Anthoxanthum odoratum fq.

Hierochloë odorata p. Koomankangas, Raumanradan ojanvarsi, läh. Kiukaisten rajaa; Tuomaalan-Aukea, maantienvarsi suulin luona; Puurijärven läntinen luhtaniitty; Säpilä, Kohrankallion joenpuoleinen juuri; Pitkänjärven (pohj.) niitty; Kankaantausta, Tolvan luona (HÄRMÄ); Kyttälä, jokirantaniitty kansakoulun ja pysäkin välillä; Riste, tienvarsi Futtarin ahteella; Taka-Sonnila, Ritamäen niitty; Sonnilanjoen ranta Sinivaaran luona; Äimälä, Linnanluoto; Kokemäenkartano, valtatien varrella läh. Peipohjan ristettä; Pukkala, Salomaan ranta (SALOMAA).

H. australis rr. Kynsijärven koillis- ja idänpuoleiset kukkulat, cp - st cp (vrt. s. 5); Ollijärvestä etelään n. 1 km, järven lasku-

[1] Köysikosken saarien nimet ovat Vitikkalan tilan talonkartan mukaiset.

puron molemmin puolin, st cp - pc. Rehevissä, lehtom. kuusimetsissä moreenikumpujen laella ja rinteillä.

Milium effusum p. (Kartta 3, s. 49.) Tuomaalan-Aukean eteläpuoleinen metsänreuna; Kyttälä, Puurijärven lännenpuoleinen lehtom. metsä; Taka-Sonnila, Raukon itäpuolella olevan moreeniselänteen kuiva rinne; Porola, Harjavallan tien pohjoispuoleinen lehtom. metsä; Kynsijärven idänpuoleinen lehtom. korpi; Maalisjärven polun varrella pähkinäpensaiden juurilla; Ronkankankaan itälaita, Pukkalasta etelään, puronvarsilehdoissa[1]; Hassala, varjoisa törmälehto vastap. Hyytiä[1]; Kuurolan Takamaa, Aromaasta kaakkoon suuntautuvan peltoaukeaman kuivahkot lehtomaiset rinteet, n. 1—2 km pitkälti [1] (laiduntamisen vaikutuksesta täältä ilmeisesti vähitellen häviämässä); Haavasojasta kaakkoon, metsäniityllä pc[1]; Porola, Leinosen peltonotkon lännenpuoleinen lehtom. rinnemetsä[1].

Phleum pratense fq - fqq.

Alopecurus pratensis fq.

A. geniculatus fq.

A. aequalis st fq - p. Pellonojissa ja paikoin K:joen saviranoilla.

Apera spica venti st r. Kokemäen asema, radanvarsi (1 yks. 1932); Kankaantausta, Kupin pelto (1927, HÄRMÄ); Kooman hautausmaa; Tulkkila, kirkkomaa; Krootila, tiilitehtaan lammet, suulin seinustalla; Kynsikangas, harjutien varrella.

Agrostis stolonifera. K:joen rannoilla st fq, runsaimmin koskien sora- ja kivirannoilla ja tavallisesti steriilinä ja rönsyilevänä muotona; Sääksjärven kivikkoisilla rannoilla ja saarilla fertiilinä fq ja cp.

A. capillaris fqq.

A. canina fq.

Calamagrostis arundinacea fq - fqq.

C. neglecta st fq.

C. lanceolata st fq. Järvenranta- ja jokivarsiviidoissa (Säpilän itähaara ja Kiettareenhaara). Pohjoisten rehevien korpien laidoilla. Mutamailla ojanvarsilla ja metsäniityillä.

C. purpurea st fq - fq.

C. epigejos fq.

[1] Löytö on tehty kartan klisheerauksen jälkeen.

Deschampsia caespitosa fqq.

D. flexuosa fqq.

(*Arrhenatherum elatius*. Istutettuna yhteiskoulun pihassa [Laitio].)

Avena pubescens. K:joen varrella fq - p. Yleisin ja runsain yhtenäisellä alueella: Oittinen; Kaarenoja; Kakkulainen; Hassala; Mäkikylä; Pappila; Vuoltee. Merkintöjä muualta: Tulkkila, kirkkomaa; Kartanon-Aukea, valtatien varrella; Kokemäenkartanon Iso-Luoto; Äimälä, sillanojan törmät sekä Katava- ja Linnanluodot; Viikarin ranta; Ketola, peltomäillä; Potinsaari; Vallila, Säpilän tien varrella; Kynsikankaanharju; Säpilä, Vainio-Köpin peltomäillä ja Hummasaaressa. Jokivarresta etäisimmät löydöt: Orjapaasi, Grunnin luona Porolan tien varrella; Sonnila, tienvarsilla Sinivaaran ja Tammisen luona; Kankaantausta, Pietilänmäki (Härmä). (Palmgren 1915, s. 24.) Tavallisimmin viljelysten keskellä olevilla kuivan lehdon luontoisilla matalahkoilla peltomäillä. Edelleen tienvarsinurmilla sekä jokitörmien kuivilla ylärinteillä.

Phragmites communis st fq. Ala-Kauvatsanjoki, Puuri- ja Sääksjärvet (Palmgren 1915, s. 14, 15, 19). Runsaammin K:joessa Kyttälän rannoilla, Sonnilan joessa, sekä Puuri-, Ilmi- ja Pitkässäjärvissä (pohj.). Vallilan Pispalla kasvaa lajia pellonojissa ja osittain rikkaruohona peltosaroillakin.

Molinia coerulea r. Sääksjärven kivikkoisilla rannoilla ja saarilla, länsi- ja luoteisosissa cp; ylisen Sonnilanjoen rannoilla Raukosta lähtien ylöspäin, paikoin cp, sekä kuivahkolla varpusuolla Raukosta lounaiseen; Rintamaan metsä, suoniitty Haapion peltotien varrella, pc.

Melica nutans fq.

Dactylis glomerata fq - p.

(*Cynosurus cristatus* rr. Tulkkila, Kunnantalonpuisto, mihin lajia on tullut heinänsiemenen mukana puistoa perustettaessa n. 20 v. sitten ja kasvaa edelleenkin.)

Poa remota r. Rudanko, Perkon peltoaukeaman eteläisen kärjen länsilaidassa, raivaamattomalla kostealla niityllä lähdepuron varrella n. 3 m² alalla. Samalla niityllä kasvaa mm. *Carex tenella*a (cp), *C. loliacea*a (cp) ja *C. elongata*a (st cp); Ronkankankaan itälaita, Korvesta jonkin matkaa koilliseen rehevässä lehtokorvessa (mm. *Dryopteris austriaca*a ja *Equisetum pratense*a, kumpaakin cp) 1 m²

suur. kasvusto; Porola, Leinosen peltonotko, Porolan ja Korkeaojan välisen metsätien varrella puronvarsilehdossa n. 15 m² suur. tiheä kasvusto ja laajemmalti hajallisia yksilöitä.

P. trivialis fq - st fq.

P. pratensis fqq.

P. angustifolia st fq - p. Kuivilla ja aukeilla rinneniityillä, kallioilla, harjuilla, moreenimäillä sekä jokivarren rantakallioilla.

P. nemoralis fq - st fq. Monissa kuivissa, mutta varjoisissa törmä- ja kallionaluslehdoissa cp - cpp.

P. palustris. K:joen rannoilla fq - st fq, muualla st fq - p. Kivisillä ja kallioisilla jokirannoilla sekä törmälehtojen kosteissa alirinteissä monin paikoin cp.

P. compressa r. Koomankangas, hautausmaan hiekkakuoppa ja Köylion maantien varrella: Ronkankangas, Ketunkuoppa; Radanvarrella Kyttälä—Riste—Kokemäki. Hiekka- ja sorakuopissa sekä hiekkaisilla maantie- ja ratavarsilla, aina pc - pcc.

P. annua fq.

Scolochloa festucacea. K:joki, Ala-Kauvatsanjoki sekä Puurijärvi, fq. Muualta Kokemäen alueelta ei tavattu. Runsaammin (suurina kasvustoina) Puurijärvessä ja Kyttälän laakeilla savirannoilla (mm. 2 rengaskasvustoa) sekä muualla joessa saarien ja maarannan välisten juopien suvannoissa ja lahdissa. [Lähipitäjissä olen lajia tavannut erillisenä Kokemäenjoesta Harjavallan Hiirijärvessä, Huittisten Raijalanjärvessä ja Kauvatsalla Kauvatsanjoessa.]

Glyceria fluitans fq - fqq. K:joen rannoilla monin paikoin cpp, esiintyen omana vyöhykkeenään.

G. maxima rr. K:joen rannoilla. Säpilän itähaaran länsiranta, Kukolan »flutasta» n. 150 m alaspäin (1 kasvusto, ala n. 5 m²); Rudanko, Kajalan lautan saari (1 kasv., ala n. 5 × 10 m²); Kiettareenhaaran länsiranta, Kiettareen lautan yläpuolella (HÄRMÄ). Savisilla jokirannoilla keskiveden rajan molemmin puolin; 1933 runsaasti kukkien.

Festuca pratensis fq - fqq.

F. rubra fq - fqq.

F. ovina fqq.

Bromus secalinus st fq.

Nardus stricta st fq - p.

(*Lolium perenne* r. Tulkkila, Nuijanmäki, Seuraintalon ympäristössä. Joskus satunnaisena kylvönurmilla.)

Agropyron caninum r. Hassalan jokivarsilehto, kuivan uoman törmän lepikköisellä rinteellä st cp sekä laakealla aukealla törmällä usean aarin alalla cpp; Kankaantausta, läh. Kraviojaa vastapäätä Kuittia (HÄRMÄ); Köysikosken saaristo, louhikkolehdoissa Märränjuovassa ja Lumion rannalla st cp.

A. repens fq - fqq.

(*Elymus arenarius* rr. Satunnaisena Peipohjan asemalla veturitallin luona, missä 1933 kasvoi 12 erillistä tupasta.)

(*Zea mays*. Uusi satunnaistulokas maissin rehuksi käytön äkkiä lisääntyessä etenkin elpyneen kananhoidon takia. Lajia esiintyy varisseista jyvistä itäneenä tienvarsilla, pihoilla, kasvitarha- ja perunamaissa asumusten lähistöillä, tunkioilla, myllyjen luona, rautatien lastauspaikoilla jne. Kesällä 1933 kasvoivat tienvieriin joutuneet yksilöt n. 20—50 cm pitkiksi, lihavilla tunkioilla ja kasvitarhoissa aina 100—150 cm. Rehevin tapaamani yksilö, joka kasvoi Potin myllyn luona jätetunkiolla, saavutti 180 cm pituuden, lehtien pituuden ollessa 60—90 cm ja kukinto puoleksi puhkeamassa. Laji osoittautuu erittäin hallanaraksi paleltuen jo lämpötilan laskiessa 1—2° alle 0° C.)

(*Zizania aquatica*. Kasvaa istutettuna (1932) K:joessa Järilän rannassa Järilänluodon juovassa.)

Eriophorum polystachyum fq. Aronsuo (PAASIO 1933, s. 117).

E. vaginatum st fq - fqq. Aronsuo (PAASIO 1933, s. 71, 73, 79, 88, 94, 98, 101, 117); Ronkasuo (s:n, s. 25, 35, 79, 92, 94, 95).

Scirpus silvaticus st fq.

S. lacustris. Puurijärvi, Ala-Kauvatsanjoki, Saukosaari (PALMGREN 1915, s. 9, 14, 15). Valtakasvina Puurijärvessä, peittäen suurimman osan järven alasta. K:joen ylisen jakson varrella myös fqq ja cp - cpp, kasvaen monin paikoin 5—15 m leveänä vyöhykkeenä äyrään rajassa. Muualla jokivarrella ja sen ulkopuolella st fq.

S. acicularis. K:joen rannoilla fq ja usein cpp, varsinkin Säpilän laakeilla savirannoilla. Muualla st fq.

S. palustris fq - st fq.

S. trichophorum r. Taka-Sonnila, Marjamäen mutapellon ojissa ja pientareilla; Kivesojasta n. 1 km itään metsän sisässä olevan metsittyneen mutapellon saroilla; Kynsikankaan ja Haavasojan vä-

lisellä nevajuotilla (Laessuo), etenkin Kauko-Perkosta Kynsikankaalle vievän tien varrella (monin paikoin cp); Koomankangas, rautatien sorakuoppa, pc.

Rhynchospora alba r. Harjunsuo; Ronkansuo (myös Paasio 1933, s. 92); Palojärvi. Kohosoiden silmäkenevoissa, suolampien vesirajassa.

Carex dioeca r. Kiukaisten rajalla, lähellä Raumanrataa oleva suo; Taka-Sonnila, Ritamäen suoniitty; Ronkankangas, harjun itärinteen soistuma (Härmä).

C. pauciflora rr (?). Ronkankangas, harjun itärinteen soistuma (Härmä); Palojärven rantaneva.

[*C. diandra*. Harjavallan Hiirijärvi.]

C. Pairaei r. Hassala, kuivan uoman törmälehdon aukeamissa; Oittinen, puuttoman vanhan jokitörmän alirinteellä läh. Huivoon myllynraunioita sekä Luhdangon peltomäillä; Vallila, Kivesmäenkallion S-pään törmälehto; Kynsikangas, Tuomikosken ja Hosioston välisen kujan varrella läh. Tuomikoskea pellon pientareella; Ronkankangas, Ronkansuon läheinen harjunrinne (Härmä).

C. chordorrhiza st fq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 116). Järvien rantasoilla (Palo- ja Piikajärvet; Kolmikoura; Suursilmä), pohjoisilla suojuoteilla; Ritamäen suoniitty.

C. leporina fq - fqq.

C. tenella p. Kivesojan notkossa Porolan tien varrella; Kynsijärven idänpuoleinen lehtom. korpi, cp; Hassalan jokivarsilehtoon Hassalan tieltä johtavan metsäpolun etelänpuolella oleva soistunut lähde; Rudanko, Perkon peltoaukeaman länsilaidan kostea niitty; Ronkankangas, Huittisten ja Laurin teiden haarassa harjunotkossa; Häyhtiö, harjun idänpuoleisessa pelto- ja suonotkossa Lehtimäen ja Mäkisen mailla st fq; Porolan ja Korkeaojan välisen tien varrella lehtom. korvissa; Haavasojan koulusta kaakkoon puronvarrella; Orjapaasi, Sullin haka; Ronkankankaan itälaita, Pukkalasta etelään purojen varsilla; Kynsikangas, Hosioston korpi.

C. loliacea p. Samoilla kasvupaikoilla edell. lajin seurassa sekä lisäksi Pitkänjärven (pohj.) länsirannalla ja Kankaantaustalla suossa läh. Huittisten rajaa.

C. brunnescens fq - p. Järvi- ja jokiniittyjen kuivemmilla vyöhykkeillä, kallioilla, rehevissä korpimetsissä, tien- ja ojanvarsilla, kuivilla laitumilla ja metsäniityillä sekä kuivilla aukeilla kuloalueilla.

C. canescens fq - fqq.

C. canescens × *dioeca* rr. Taka-Sonnila, Ritamäen suoniityn savikuopan partaalla (1933 kaksi tupasta).

C. elongata p. Häyhtiö, Lehtimäen kallion pohjoispuoleinen korpi; Kivesojan notko Porolan tien varrella ja siitä itään oleva metsänsisäinen niittyaukeama; Kynsijärven koillispuoleinen kukkula; Hassalan jokivarsilehto, kuivan uoman pohja; Rudanko, Perkon peltoaukeaman länsilaidan kostea niitty; Ronkankankaan itälaita, Pukkalasta etelään puronvarsilla; Kokemäenkartano, jokiranta; Orjapaasi, Sullin haka; Haavasojan koulusta kaakkoon puronvarrella.

C. stellulata fq.

C. elata rr. Kankaantausta, ylinen Kravioja (HÄRMÄ).

C. caespitosa st fq - p.

C. gracilis fq - st fq.

C. Goodenowii fqq. — ssp. *junceaa* ei ole eritelty.

C. aquatilis st fq. Pohjoisissa suojuoteissa, jolloin runsaammin talviteillä, savi- ja mutakuopissa, tulvaniityillä, valtaojissa ja purojen suvannoissa, harvemmin jokivarren vesirajalla.

C. digitata fq - fqq.

C. pediformis r. (Kartta 2 s. 31.) Lajia kasvaa Orjapaadella 2 erillisellä alueella, Vuolteen peltomäellä sekä lähellä Kyttälän pysäkkiä. Toinen Orjapaaden kasvualueesta sijaitsee Kajalinin pohjoispuoleisen korkean kohouman lounaisrinteellä. Täältä tein ensimmäisen löydön 1931 n. 2 m² alalta (POHJALA 1931, s. 172). Myöhempien lisähavaintojeni mukaan on lajia runsaimpana korkealla kallionurmella suojaisessa sopessa jyrkkien kallionseinämien juurella n. 0.5 m levyisenä kasvustona. Alemmilla rinteillä on lajia erillisinä pikku tuppaina siellä täällä (n. 100 m leveydellä) alhaalla kulkevaan maantiehen asti. Toinen kasvualue on edellisestä 1.3 km SSE-suuntaan Ryssäntornin lounaispuolella. Täällä kasvaa lajia 2 laakealla eri korkeudella olevalla kallionurmella, porrasmaisesti laskevan rinteen jyrkkien kallionseinämien lounaisilla juurilla. Yhtenäisen *Carex pediformis*-kasvuston leveys on ylemmällä portaalla (kuva 2) n. 0.5 m ja alemmalla n. 1—2 m, jolla lisäksi hajallisia tuppaita esiintyy n. 5 m leveydellä. Kummankin kasvuston pituus on n. 50 m. Vuolteen peltomäellä [1],

[1] Löytö on tehty kartan klisheerauksen jälkeen. Kartalla on kyseellisellä paikalla merkintä *Corylus*-esiintymästä.

joka on Orjapaaden eteläiseltä kasvupaikalta 1.5 km kaakkoon ja Vuolteen talosta 0.5 km koilliseen, kasvaa lajia n. 1 ha alalla lukuisina suurina tuppaina tai harvahkoina pikku kasvustoina. Tämä kasvupaikka (löysin sen 1934) oli ennen jokseenkin varjoista lehtom. sekametsää, mutta hakattiin jokin vuosi sitten puuttomaksi pysyväksi laitumeksi ollen nykyisin kauttaaltaan nurmettunut ja kesät läpeensä laidunnettuna. Kyttälän kasvupaikka on Orjapaadelta 6.5 km itään ja Kyttälän pysäkiltä 0.5 km länteen rautatien eteläpuolella ja lähellä sitä eräällä pyörölakisella louhikkoisella moreenikohoumalla. Siellä kasvaa lajia suurten järkäleiden välisillä nurmettumilla lukuisina erillisinä pikku tuppaina (joiden leveydet ovat 10—20 cm), runsaimmin etelä- ja lounaisrinteillä.

Kuva 2. *Carex pediformis*en kasvupaikka Orjapaaden kalliolla. Kasvusto sijaitsee oikealla aivan kallionseinämän juurella. 1933. Leo Pohjala.

*Carex pediformis*en kasvupaikat Kokemäellä ovat puuttomia, katajikkoa kasvavia kuivia rinnenurmia. Rehevimmät kasvustot sijaitsevat kylmiltä tuulilta suojatuissa, mutta samalla mahdollisimman aurinkoisissa paikoissa. Orjapaaden eteläiseltä ja alemmalta kasvupaikalta olen tehnyt seuraavan merkinnän:

Achillea millefolium	4	*Calluna vulgaris*	4
Agrostis capillaris	5	*Campanula rotundifolia*	4
Calamagrostis arundinacea	4 (7)	*Carex pediformis*	6 (7)

Chrysanthemum leucanthemum . 3
Deschampsia flexuosa 6
Eupteris aquilina 4
Festuca ovina 4 (6)
Fragaria vesca 4
Galium boreale 5
G. verum 4
Hieracium pilosella 3
H. prolixiforme 3
H. umbellatum 4
Juniperus communis 4
Lathyrus pratensis 3
Luzula pilosa 4
Melica nutans 6
Poa nemoralis 3 (7)
Potentilla tormentilla 4
Oxalis acetosella 3
Rhinanthus minor 3
Rubus idaeus 4
Rumex acetosella 3 (7)
Scleranthus annuus 3
Sedum acre 3 (7)
S. annuum 3 (5)
S. telephium 3 (6)
Stellaria graminea 4
Solidago virgaurea 3
Vaccinium myrtillus 5
V. vitis idaea 6
Veronica chamaedrys 5
V. officinalis 3
Viola canina 4
Viscaria vulgaris 3
Woodsia ilvensis 3 (7)

Koealalla kasvoi *Carex pediformis* selvästi erillisinä 10—50 cm levyisinä tiheinä tuppaina, joiden läpi pisti esiin joitakin versoja *Deschampsia flexuosa*a, *Vaccinium myrtillus*ta ja *V. vitis idaea*a. Humuksen pH on paikalla 4.9 (kuivaneesta näytteestä määrättynä Cambridge-potentiometrillä).

C. globularis fq - fqq.

C. ericetorum. Koomankangas ja Ronkankangas st fq, runsaimmin tienvierillä, paloalueilla sekä hiekka- ja sorakuopissa; Kankaantausta, Kraviojan hietatörmillä; Risteen ja Pälpälän välinen kangasmetsä, moreenimaalla.

C. pilulifera fq - st fq. Tyypillisiä kasvupaikkoja ovat puuttomat tai puoliaukeat katajikkoiset moreenimäet ja kallionrinteet. Harvemmin esiintyy lajia aivan kuivilla kallionurmilla, kuivan kankaan (CT ja VT) paloalueilla, kosteissa varjoisissa lehdoissa, kosteilla niityillä ja vieläpä soissakin (Taka-Sonnila). Runsaus on tavallisesti pc - st pc. Ronkankankaan paloalueilla (v. 1924 kulo) esiintyy lajia paikoin cp eli melkein tupas tuppaan vieressä.

C. pallescens fq.

C. panicea p. Oittinen, kosteahko niitty pähkinäpensaiden luona sekä jokiranta vastap. Potinsaarta; Häyhtiö, Lehtimäki, vetinen rinneniitty; Ryytsälä, Hyytin pellonojat; Taka-Sonnila, Ritamäen suoniitty, Marjamäen mutapellon ojat sekä ylisen Sonnilanjoen rantaniityt; Kankaantausta, paikoin Kraviojan rannassa; Sä-

pilä, Säterin tulvapadon pohjoispuoleiset pellonojat; Kyttälä, jokirantaniitty kansak. ja pysäkin välillä; Pälpälä, jokiranta; Sonnila, Mustalan Kurjensuo; Haavasojasta kaakkoon, metsäniitty.

C. vaginata st fq.

C. magellanica st fq. Samoilla kasvupaikoilla seur. lajin kanssa sekä lisäksi monissa pohjoisissa suojuoteissa, tavallisesti st cp.

C. limosa p. Palojärvi; Piikajärvi; Suursilmä; Kolmikoura; Sääksjärvi, Korpisen lahti; Ronkankankaan itärinteen muutamissa harjukuoppien soistumissa; Ronkansuo (myös Paasio 1933, s. 35); Aronsuo (Paasio 1933, s. 116); Taka-Sonnila, Ritamäen suoniitty. Järvien rantanevoilla ja silmäkenevoilla.

C. Oederi p. Samoilla kasvupaikoilla seur. lajin kanssa sekä lisäksi: Sääksjärven rannoilla (Tuliniemi – Kotka ja Korpisen lahti); Häyhtiö, Vaskun ja Kuusiston välinen notko; Kivesojasta itään n. 1 km, metsittyneellä mutapellolla; Hassalan jokivarsilehto, kuiva uoma ja Kolsin sahan ranta; Pitkänjärven (etel.) ranta; Ronkankangas, Ketunkuopan pohjus; Tuomaalan-Aukea, savikuopan rannalla; Kynsikangas, Hosioston korpi.

C. flava r. Taka-Sonnila. Ylisen Sonnilanjoen rannoilla Raukosta ylöspäin; Ritamäen suoniitty ja siitä etelään oleva Marjamäen mutapelto sekä tämän jatkeena kaakkoon suuntautuva kostea niittynotko. Kaikkiaan n. 1.5 km² alalla ja tavallisesti st cp - cp. Lajin kasvualue jatkunee Köyliön puolella; Häyhtiö, Lehtimäen kalliosta luoteeseen suoniityllä.

[*C. pseudocyperus.* Harjavallan Hiirijärvi.]

C. inflata fq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 116).

C. vesicaria fq - st fq.

C. lasiocarpa p - st fq. Pitkäjärvi (etel.); Palojärvi; Piikajärvi; Suursilmä; Kolmikoura; Ronkankankaan koillisosassa vallitsevana muutamilla pienillä suursaranevoilla; ylisen Sonnilanjoen rannoilla; Aronsuo (Paasio 1933, s. 116).

Acorus calamus. K:joen keskisen ja ylisen jakson varrella p, muualta ei löytöjä. Säpilän itähaaran länsirannalla 3 kasvustoa: 1. Säpilän »flutan» savikuoppa (ala 2 × 3 m²), 2. Mattila, Mikolan ranta (3 × 5 m²), 3. Kukolan »flutasta» n. 150 m alaspäin (4 m²); Köysikosken saaristossa Harjusaaren rannalla 1 kasv. (5 m²); Risteen ranta, Pahankosken ratasillan alapuolella 1 kasv. (3 m²); Kyttälänhaaran Kyttälän puoleisella rannalla useita kasvustoja: 3 pientä

muutaman verson kasvustoa lähellä Kyttälän pysäkkiä, Rekon lautan läheisessä Tuomisen rannan savikuopassa 1 kasv. (4 m²), Mattilan Vahtirannasta alkaen ylöspäin jokihaarautumaan Huittisten rajalle asti 7 kasv. (à 5—30 m²) sekä joitakin pienempiä; Saukosaaren rannalla 3 kasv. (kukin n. 5 m²); Kiettareenluodon itärannalla Vahtirannan vaiheilta jokihaarautumaan asti 7 isoa (à 5—20 m²) sekä useita muutaman verson kasvustoja. Laakeilla savipohjaisilla jokirannoilla ja savikuopissa useimmin tulva- ja matalan veden välisellä alueella; osa myös pysyviä vesikasvustoja. Enimmäkseen steriiliä 1933. [Huittinen, Loimijoki (Palmgren 1915, s. 13).]

Calla palustris st fq - fq.

[*Spirodela polyrrhiza.* Harjavallan Hiirijärvi.]

Lemna minor fq - p. Muta- ja savikuopissa, purojen ja valtaojien suvannoissa, K:joen rantojen tulvalammissa.

Juncus effusus fq - st fq. Tavallisimmin peltojen ojissa ja usein cp - st cp.

J. conglomeratus fq - st fq. Kuten edell. laji ja usein sen seurassa.

J. filiformis fqq.

J. lampocarpus st fq - p. K:joen rannoilla, jolloin paikoin cp (esim. Vuolteen ja Äimälän rannat, Järilä—Kaukaritsa), muta- ja hietapeltojen ojissa, sora- ja hiekkakuoppien kosteissa pohjuksissa, mutakuoppien partailla. Pohjoisosissa harvinainen.

J. fuscoater r (?). Järilä, K:joen ranta sekä Järilästä Kiukaisiin vievän tien varrella kankaan laidassa; Koomankangas, rautatien sorakuopan pohjus.

J. nodulosus st fq - p. Esiintyy säännöllisesti *J. lampocarpus*en seurassa, harvemmin kumminkin K:joen rannoilla.

J. supinus r. Sääksjärven pohjoisranta (Tuliniemi—Kotka); Taka-Sonnila, ylisen Sonnilanjoen rannoilla ja Marjamäen mutapellon ojissa; Tuomaalan-Aukea, savikuopan rannalla talosta kaakkoon. — v. *fluitans* r. Pitkäjärvi (etel.); Ilmijärvi; ylinen Sonnilanjoki.

J. bufonius fqq.

Luzula pilosa fq - fqq.

L. multiflora fqq.

Gagea lutea. (Malmgren, Hjelt I, s. 111.) K:joen varrella keskisellä jaksolla Oittisesta alaspäin sekä alisella jaksolla st fq ja st pc - cp; Kokemäenkartano (E. Hermonen, Häyrén 1909, s. 205);

Kankaantausta, Peltosen luona läh. Kraviojaa (HÄRMÄ). Oittiselta ylöspäin olen lajia tavannut vain Säpilän Kuivassasaaressa pc. Tyypillisinä kasvupaikkoina ovat harvapuiset tai aivan puuttomat valoisat, mutta kosteahkot aukeamat törmä- ja laaksonpohjalehdoissa. Täysin avoimilla ruohotörmilläkin kasvaa lajia ourujen pohjilla, joissa kevätkosteus säilyy kauemmin (Kakkulainen; Paistila; Vuoltee). Paikoitellen myös jokivarren läheisten savipeltojen ojissa ja saroillakin (Hassala, Kolsi). — *Gagea lutea*n kasvupaikalta Pahringinkosken rannalta Pilton lahden törmälehdosta otetun, kuivaneena tutkitun maanäytteen pH oli 4.8.

G. minima st fq. Keskisellä viljelysalueella K:joen ja Sonnilanjoen molemmin puolin. Jokivarsilehdoissa ja avoimilla törmillä edell. lajin tavoin, lisäksi pelloilla ja puutarhoissa. Kuinka etäälle jokivarresta laji on levinnyt on jäänyt toteamatta sen varhaisen lakastumisen vuoksi.

Allium oleraceum rr ja sp - cp. Oittinen, K:joen vanha törmä läh. Huivoon myllyä ja siitä alaspäin nykyinen törmä Hastellin rantaan asti; Äimälä, Katava- ja Linnanluotojen kallio- ja törmänurmet. K:joen savitörmien kuivilla ylärinteillä sekä rantakallioiden nurmilla.

Majanthemum bifolium fqq - st fq.

Polygonatum officinale fq - p.

Convallaria majalis fq - st fq. Koomankankaalla kasvaa lajia erittäin kuivalla kasvupaikalla puuttoman harjun rinteellä muinaisrantain louhikossa suurina kasvustoina.

Paris quadrifolia st fq - p.

Iris pseudacorus. Ala-Kauvatsanjoki (suuria kasvustoja) ja K:joen ylisen jakson varrella fq, keskisellä ja alisella jaksolla st r (Köysikoski, Rautellin ranta; Säpilä, Kuivansaaren lampi; Pahringinkoski, Heinosen Iso-Luoto). Jokivarren ulkopuolella r: Juupajärvi; Pitkäjärvi (pohj.); Sonnilanjoki, Ranta-Pere; Puurijärvi. Jokien savirannoilla ja laskettujen järvien keskijuovissa ja niityillä, tav. st pc - st cp.

Orchis maculatus st fq.

Coeloglossum viride r. Plättilä, Kareksenniemi sekä Soukkalahden ja Matomäen välisen moreeniselänteen rinteillä; Kankaantausta (HÄRMÄ); Häyhtiö, Lehtimäen kallion luoteispuolella leh-

tom. metsässä. Varjoisissa, sekä tuoreissa että verraten kuivissa metsissä, kuivahkoilla laidunnurmilla.

Platanthera bifolia. Plättilän, Kynsikankaan ja Ylä-Säpilän metsissä st fq; Kyttälä ja pohjoinen Kiettare st r. Varjoisissa ja tuoreissa metsissä. Toisinaan myös moreenimäkien laella kuivalla VT:llä.

Listera ovata r ja sp. Plättilä, läh. Sääksjärveä Soukkalahden rannassa lehmusta kasvavalla lehtorinteellä sekä Mäkelän luona tienhaarassa Fagerlundin peltoaitauksessa tuoreella rinneniityllä; Kankaantausta, Korven Kortesuo (HÄRMÄ).

L. cordata st r. Ilmijärven itäranta, lähdesuo; Taka-Sonnila, Raukosta länteen; Kivesojasta itään, suojuotin varrella; Maalisjärven etelänpuoleisen kallion juurella; Plättilä, läh. Korpista.

Goodyera repens st fq - p. Yleisin Plättilän, Ylä-Säpilän ja Ronkankankaan tuoreissa metsissä.

Corallorrhiza trifida st r. Sääksjärven pohjoispuolella, Kotkan tien läheinen korpi; Plättilä, Soukkalahden koillispuoleinen tuore koivikko; Kynsijärven eteläinen suoranta; Taka-Sonnila, Ritamäen suoniityn etelälaita; eteläinen Ronkankangas (HÄRMÄ); Kakkulainen, metsässä Laksosesta luoteeseen; Kynsijärven lehtokorpi järven itäpuolella.

Populus tremula fq.

Salix sp. Tulkkilassa kirkkomaalla kasvaa pajua, missä hede- ja emikukat sijaitsevat samoissa norkoissa (LAIPIO).

S. lapponum st fq - p. Ronkan-, Kiettareen- ja Korkeasoiden liepeillä läh. K:joen ja Puurijärven rantoja, paikoin st cp; Pitkänjärven (pohj.) rantaniitty; Kynsijärvestä pohjoiseen ulottuva suojuotti; Taka-Sonnila, Ritamäen suoniitty; pohjoisissa metsissä ja Ronkankankaalla pienillä soilla ja suoniityillä p. Kohosoiden liepeiden turvekerrosten ulkorajalla joki- ja järvenrantasavikoilla, järviniittyjen reunamilla, saranevoilla.

S. rosmarinifolia fq.

S. repens st fq.

S. myrtilloides r. Kynsijärven itälaidasta pohjoiseen suuntautuva suojuotti; Säpilä, Säterin tulvapadon pohjoispuolella entisen tulvaniityn keskijuovan vaiheilla pellonojissa; Taka-Sonnila, Ritamäen suoniitty, paikoin cp.

S. livida r (?). Ainoa löytö Porolan tien varrelta Haavasojan kohdalta (1 pensas).

S. aurita fq - fqq.

S. cinerea fq.

S. caprea st fq - fq.

S. phylicifolia fq - fqq.

S. nigricans st r (?). Ainoa löytö Koomankankaalta rautatien sorakuopan pohjalta (useita pensaita).

S. pentandra st fq. Järvien ja K:joen ylisen jakson rannoilla. Muutamilla pohjoisilla suojuoteilla.

Corylus avellana. (Kartta 2.) K:joen keskisen jakson laaksossa st fq - p. Orjapaasi, kallion läntinen juuri Kajalinista pohjoiseen (1 pensas); Vuoltee, peltomäki (3 pens., kaikki nyttemmin kaadettu); Kaarenoja, Potilan rantapellon laidassa (4 pens., joista suurin on 5 m korkea ja lehvästön leveys 8 m) sekä läheisessä jokitörmässä (2 pens.); Oittinen, peltomäki, vanhan Kynsikankaan tien Laksosen mutkasta n. 300 m kaakkoon (11 pens. tiheässä rivissä kallion koillisjuurella) sekä saman peltoaukeaman lounaislaidassa läh. Oittisen kujaa (1 iso pens., jossa runkojen pituus on 6—8 m, lehvästön leveys 9 m, runkojen läpimitta aina 13 cm, 5—13 cm paksuja runkoja 20 kpl. sekä lukuisia ohuempia); Oittisen Luhdanko (2 pens. jokitörmässä; useita vastikään kaadettu kallionjuurelta); jokitörmässä vastapäätä Potinsaarta Oittisen puolella (4 erill. pens.); Pälpälä (rantakallion lounaisjuurella 2 pens. ja kauempana rannasta 2 erill. pens. sekä Pälpälän talosta kaakkoon 2 erill. pens. kalliojonojen koillisrinteillä); Vallila, Kivesmäenkallion itärinne (2 pens.); Potinsaari (kaikkiaan 27 pens., joista 14 muodostaa n. 1 a suuruisen tiheän lehdon mäenrinteessä 150 m Riutan talosta etelään, muut pensaat ovat hajallaan pitkin saarta peltomäillä ja metsäisillä rin-

Kartta 2. *Carex pediformis* ja *Corylus avellana.* Edellisen löytöpaikat on merkitty tähdillä (*), jälkimmäisen pisteillä (●). Pienet pisteet tarkoittavat 1—3, keskikokoiset 4—10 ja isot enemmän kuin 10 pensaan esiintymiä.

teillä); Mattila, Mikolan peltomäki (5 isoa pens.); Säpilä, Iso-Ikalan pellonlaidassa kallion itäjuurella (6 isoa pens., runkojen pituudet 5—8 m, tyvien läpimitta 8—10 cm); Säpilän Kuivasaari (16 pens. saaren etelä- ja 24 pohjoispäässä läh. Oksasen torppaa, hajallaan sekametsässä); Maalisjärven polun varsi (3 pens.); Hintikkala, Sippolan mäki (6 pens.); Riste, mäenrinteessä läh. rautatietä n. 250 m Pahankosken ratasillasta lounaaseen (7 pens.); edellisestä kasvustosta kaakkoon toisella puolen rataa kallionrinteellä Rudangon pellon laidassa (3 pens.)[1].

Pähkinäpensas kasvaa Kokemäellä, kuten ohellinen kartake näyttää, verraten suppealla alueella (pituus n. 7 km N—S-suunnassa) keskisellä jokivarrella. Paria poikkeusta lukuunottamatta ovat kaikki kasvupaikat korkeintaan 300 m etäisyydellä K:joesta. Runsaimmat esiintymät sijaitsevat pitkillä jokisaarilla (Potin- ja Kuivasaaret). Kasvupaikkoina ovat kalliojonojen lounaiset (läntiset) tai koilliset (itäiset) juuret, peltojen keskiset raivaamattomat moreenimäet ja peltolaitamien rinteet, jokitörmät sekä rehevät sekametsät. Yhtenäisiä pikku lehtoja on vain edellä mainittu Potinsaaren kasvusto ja jotkut kallionaluskasvustot. Tavallisesti esiintyy laji ± hajallaan.

Nykyiset pähkinäpensaat ovat jätteenä entisaikojen ehkä paljonkin runsaammista esiintymistä. Viljelysraivaus yhdessä tarvepuu- ja harvennushakkuun kanssa on eniten aiheuttanut lajin häviämistä. Pähkinänkeräilijät (vuosittainen pähkinäsato on joks. runsas) katkovat myös suuriakin oksia ja täten osaltaan haittaavat pensaiden viihtymistä. Jo aikaisemmin ovat monet esiintymät kärsineet myös laiduntamisesta. Aivan viime vuosina on kulttuuri aloittanut lopullisen hävityksensä, kun on alettu raivata pysyviä laitumia (ks. s. 8). Juuri pähkinäpensaan nykyiset kasvupaikat alueella sijaitsevat tuollaisiksi laitumiksi sopivilla mailla. Tähän mennessä on pähkinäpensas häviämässä kasvupaikkojen tullessa raivatuksi pysyviksi laitumiksi Vuolteelta, osittain Oittiselta sekä osista Potin- ja Kuivasaaria. Vain jotkut kallionaluskasvustot tulevat säilymään kulttuurin uudelta hävitykseltä. — Tulevien vertailujen helpoittamiseksi olen edellä luetellut eri esiintymien yksilölukumäärät, jolloin olen laskenut kaikki 2 m korkeammat, selvästi

[1] Löytö tehty kartan klisheerauksen jälkeen.

erilliset pensaat. Laskettujen pensaiden keskim. korkeus on n. 3—5 m.

Betula verrucosa fq.

B. pubescens fq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 71, 94, 117).

B. nana st r. Harjunsuo; Ronkansuo; Kiettareensuo; Korkeasuo; Kyttälän pysäkki, radan pohjoispuoleinen suo sekä Kuturisuo; Koomankangas, suossa Pitkästäjärvestä itään; Aronsuo (Paasio 1933, s. 73, 79, 88, 98).

Alnus glutinosa st fq. K:joen ylisen jakson ja ylisen Sonnilanjoen sekä järvien rannoilla, paikoin pohjoisissa korpimetsissä.

A. incana fq - fqq. — f. *pinnatipartita* Norrl. (G. v. Knorring, Hjelt II, s. 51.)

(*Ulmus* sp. [Hjelt II, s. 194].)

(*Humulus lupulus*. Kaukaritsa, Vehan sillanoja, tiheässä törmälepikössä, mihin lajia on villiintynyt läheisestä viljellystä humalistosta.)

(*Cannabis sativa*. 3 yks. eräässä vikkeripellossa 1918 [Lahti 1918, s. 136].)

Urtica urens fq.

U. dioeca fq - fqq.

Rumex hydrolapathum. K:joen keskisen ja ylisen jakson varrella st r-p: Säpilän »fluta» ja siitä alaspäin joen länsirannalla; Kukolan »fluta»; Mölkkerin lautta; Kajalan lautta ja sen läheinen saari; Riste, Pahankosken eteläranta, n. 100 m ratasillasta ylöspäin; Kyttälä, Hattuluodon eteläranta (1933 kasvoi 10 tupasta rantakivien päällä, läpimitat 0.5—2 m) ja vastainen Kiettareen pohjoisranta; Ketola, Ketolankosken ranta; Oittinen, Soikankosken ranta; Kaarenojan suu. Veden varassa kelluvilla puusilloilla (= »fluta») sekä lauttavaijerien tukeista rakennetuilla kiinnitinpylväillä virran keskessä, jolloin useimmiten ster., kivikko- ja savirannoilla ja omituisesti suurten rantakivien päällä kuivilla, jolloin suurin osa juurakoista lepää paljaalla kivellä irti maasta. Esiintyy st pc - pc, Hattuluotoa lukuunottamatta. - [Harjavallan Hiirijärvessä kasvaa lajia st cp.]

R. aquaticus. K:joen varrella r ja pc - st cp. Ketolan ranta; Vitikkala, Kuivankosken ratasillan alla ja Köysikoskenjuovan ranta vastapäätä Vuoriota; Kyttälä, Mäkelän sillanrauniot; Rudanko, Huuhkajavuoren juurella rantalouhikossa sekä vähän ylempänä

pitkän jokisaaren kivimuurin raoissa; Oittinen, Soikankosken ranta. Kivikkoisilla jokirannoilla. Muualla rr: Riste, rataoja kallioleikkauksessa.

R. domesticus fq.

R. crispus fq - st fq ja pc. K:joen rannoilla ja törmillä, viljelysalueilla tienvierillä, ojanvarsilla ja usein pelloillakin rikkaruohona. Syrjäseuduilla harvinaisempi (esim. Porolassa ja Kankaantaustalla).

R. crispus × *domesticus* rr (?). Oittinen, K:joen ranta läh. pajaa. Lienee yleisempikin.

R. acetosa fq.

R. acetosella fqq.

(*R. mexicanus* rr. Kyttälän pysäkki, satunnaisena radanvarrella; jo ainakin 1930 lähtien.)

P. viviparum fq.

P. amphibium. K:joessa fq, muualla p: Ilmijärvi, Puurijärvi (myös Palmgren 1915, s. 16), Sääksjärvi sekä suuremmissa savikuopissa.

P. tomentosum fqq - fq.

P. hydropiper fq.

P. heterophyllum fqq.

P. convolvulus fq.

(*Fagopyrum sagittatum*. 1918 monin paikoin pellossa [Lahti 1918, s. 136]; muut. yks. Pappilan kaurapellossa Pappilan ha'assa 1919.)

Chenopodium album fqq - fq.

C. polyspermum st fq - p. K:joen rannoilla (paikoin cp: Vuoltee; Pahrinki, Köönikännokka; Kynsikangas, harjunjuuri; Putajan talon ranta). Pelloilla rikkaruohona. Tienvierillä, varsinkin uusilla teillä, kuten Kakkulaisissa ja Kynsikankaan harjulla.

Atriplex patulum fq - st fq.

Montia lamprosperma st r. Häyhtiö, vetinen rinne Lehtimäen kalliolla; Kaarenojan suu; Hassala, jokiranta talosta länteen ja rantaniitty vastap. Kolsinsaarta; Ilmijärven itäranta; Säpilä, »flutan» läheinen savikuoppa (Härmä).

Stellaria nemorum r. Pahringinkosken ranta, Pilton lahti, uuden tievallin luona; Kankaantausta, Herttoolan suulin läheinen kosteikko (1928, Härmä); Kivesojan notko, puronvarsilehto Porolan tien länsipuolella; Kuurolan Takamaa, Aromaasta kaakkoon suuntautuvan peltoaukeaman kuivahkolla lehtom. länsirinteellä n. 1—2 km

pitkälti (häviämässä laiduntamisen takia). [Harjavallassa K:joen hietatörmien kosteissa lehdoissa on laji fq ja cp jo Näyhälästä alkaen ja siitä alaspäin.]

S. media fqq.

S. uliginosa st r. Kaukaritsan törmälehto, parissa kohden st cp; Ilmijärven itäranta; Tulkkila, Kallaksen törmälehto; Kyttälä, kylän koillispuoleisen metsän lähdesoissa; Kankaantausta, Kraviojan ranta (HÄRMÄ); Kolsinsaari, kostea sammaltunut ladonsija. Varjoisissa, mutta joks. kuivissa törmälehdoissa; soistuneissa lähdepuroissa.

S. palustris fq - st fq.

S. graminea fqq.

S. longifolia fq - st fq. Yleisin rehevissä korpimetsissä ja puronvarsilehdoissa mättäillä. Usein myös kuivissa kuusi- tai sekametsissä moreenimäillä, jolloin tavallisesti lahoavien kantojen ja muurahaispesien ympärillä, tuoreilla lehtom. alirinteillä, louhikkolehdoissa kivien päällä, soistuneissa lähdepuroissa *S. uliginosa*n tavoin, jolloin tavallisesti leveälehtisenä ja steriilinä kostean ja varjoisan kasvupaikan muotona.

Cerastium arvense p ja usein cp. Kartanon-Aukea, valtateiden penkereillä ja heinäpelloilla; Kokemäen asemalle vievän tien varrella ja läheisillä pelloilla; Hassalan jokivarsilehto ja kuivan uoman etelänpuoleinen pelto; Ylistaro, Pertolan-Aukea, pelloilla läh. Pertolaa; Kankaantausta, Laurin pelto; Sonnila, tienvarsi Kiven luona ja Sonnilanjoen ranta Raukosta ylöspäin pellonpientareilla; Tulkkila, Erkkilän heinäpelto rantatien varrella; Ronkankangas, Ketunkuoppa; Riste, Kopunkuoppa; Säpilä, Kuivasaari ja vastainen Säpilän ranta, heinäpelloilla; Pukkala, Salomaan pelto (SALOMAA). Esiintyy satunnaisluontoisena heinäpelloilla. Säilyy kauemmin tienvarsinurmilla, sorakuoppien pohjuksilla ja ojanpientareilla. Hassalan jokivarsilehdossa laji näyttää saaneen pysyvän jalansijan luontaisella nurmikolla.

C. caespitosum fqq.

Sagina procumbens fq.

Moehringia trinervia st fq. Esiintyy runsaimmin varjoisissa joki- ja puronvarsilehdoissa. Kasvaa myös lehtom. metsissä.

Arenaria serpyllifolia p - r. Oittisen, Kakkulaisten, Hassalan, Pappilan, Vuolteen, Viikarin ja Kuurolan aukeiden jokitörmien

ylärinteillä ja rantakallioilla; Oittisen ja Hassalan pelloilla; Äimälä, Linnanluodon törmänurmet; Kiettareenkylän kallioilla ja Kankaantaustalla Ojalan luona (HÄRMÄ). Kallionrinteillä, pelloilla, puuttomilla tai harvapuisilla kuivilla jokitörmillä, varsinkin paikoilla, joissa mullas on paljastunut vieremien takia.

Spergula arvensis fqq - fq.

S. vernalis st r - p. Orjapaaden, Kakkulaisten ja Ylistaron kallioilla; Koomankangas, tienvarsilla ja hiekkakuopissa; Kynsikankaan ja Haavasojan välisen metsätien varrella kallioilla Laessuon itälaidassa; Peipohjasta kaakkoon metsäkallioilla (Rintamaa). Karuilla *Cladina*-peittoisilla tai eutrofisilla kallioilla, kuivilla hiekkamailla.

Spergularia rubra st fq - p.

Scleranthus annuus fqq - fq.

Agrostemma githago. 1918 monin paikoin pelloilla (LAHTI 1918, s. 136). Oli 10 —15 vuotta sitten joks. yleinen rikkaruoho pelloilla, mutta on käynyt senjälkeen yhä harvinaisemmaksi. Kesinä 1932—34 en tavannut yhtään yksilöä.

Viscaria vulgaris fq.

Silene vulgaris. Säpilänharjulla Risteeltä Säpilänkylään asti st fq. Muualla st r: Häyhtiö, harjunrinne läh. sorakuoppaa; Anttilanmaa (Porola), mäenrinteessä Anttilasta länteen; Vitikkalan navetanmäki; Hintikkala, Sippolan peltomäki metsän reunassa; Kyttälä, pysäkin luona jokitörmässä ja Kyttälänkylän nurmikolla; Kankaantausta (HÄRMÄ); Pukkala, Kuusiston mäki.

S. nutans fq - st fq. Aukeilla peltomäillä ja kuivilla lehtom. rinteillä, kallionurmilla, jokivarsien kuivilla savi- ja hietatörmillä.

Lychnis flos cuculi st fq.

Melandrium dioecum. K:joen alisen ja osittain keskisen jakson varrella st fq ja st cp - cp: Kaukaritsan, Teikarin, Koskenkylän, Äimälän, Kallaksen, Vuolteen, Kaarenojan suun, Hassalan ja Kakkulaisten jokivarsilehdoissa sekä Vanhan-Kirkon luona Pappilan ha'assa. Muualla r: Kuurolan Takamaa, Aromaasta kaakkoon suuntautuvan pelto-aukeaman kuivilla lehtom. rinteillä 1 —2 km pitkälti (häviämässä täältä laiduntamisen takia); Pitkänjärven (pohj.) itäranta; Tulkkila, kirkkomaa; Kankaantausta, Seppälän lehto (HÄRMÄ). Kuivilla harvapuisilla jokitörmillä, varjoisissa tuoreissa törmä- ja

laaksonpohjalehdoissa, kuivilla lehtom. mäenrinteillä. Käytetään joskus koristekasvina alkuperäisiltä kasvupaikoilta tuotuna.

M. album r. Kankaantausta, Kraviojan ylätörmä Kuitin luona, cp; Hintikkala, Potinsaari, Saarikon piha, pc; Ketola, jokitörmä Ali-Ketolan luona; satunnaisena Kokemäen asemalla. Kuivilla savi- ja hietatörmillä ja moreenimäillä.

Gypsophila fastigiata rr. (Polviander ja Thyra v. Knorring, Hjelt III, s. 43.) Koomankangas, Köyliön tien varrella (Cedercreutz 1908, Häyrén 1909, s. 216; Rinne 1925, s. 181). 1933 kasvoi täällä lajia n. 200 m matkalla, n. 400—600 m päässä Köyliön rajasta eli siinä missä maantie huvilan tienhaarasta alkaen Köyliöön päin laskee loivana ahteena Ilmijärven alanteeseen. Kaikkiaan kasvoi tällöin 70 isoa, pääasiassa fertiiliä monivuotista yksilöä sekä lukuisia pieniä muutaman cm korkuisia nuoria siementaimia, suurimmaksi osaksi tien itäpuolella. Maaperä on hiekkaa ja hietaa. Luontaisena kasvillisuutena on ympärillä keskikokoista männikköä kasvavaa ClT:ä, jossa kumminkin on suurehkoja *Calluna*- ja sammal- (*Hyl. Schreberi* ja *Dicranum* sp.) laikkuja, lisäksi *Vaccinium vitis idaea*a (st pc) ja *V. myrtillus*ta sekä *Carex ericetorum*ia (pc). Ilmijärven alanteeseen tultaessa muuttuu ClT väliastein VT:ksi. Runsaimmin kasvaa *Gypsophila*a ojan ja tien välisellä n. 0.5 m levyisellä nurmella, mikä kulttuurin synnyttämänä karulle hiekkakankaalle muulta lajistoltaan osoittautui seuraavanlaiseksi:

Achillea millefolium
A. ptarmica
Agrostis capillaris
Arctostaphylus uva ursi
Carex ericetorum
Cerastium caespitosum
Deschampsia flexuosa
Festuca ovina
F. rubra
Hieracium pilosella
Phleum pratense
Plantago major
Poa pratensis
Rumex acetosella
Scleranthus annuus
Stellaria graminea
Thymus serpyllum
Trifolium repens
Veronica chamaedrys
Viola rupestris

Nurmikon kasvipeite on rikkonainen, pelkän hiekan pilkistäessä siellä täällä. Joitakin vuosia sitten peratun ojan pohjassa kasvoi harvoja yksilöitä kuten ojan metsänpuoleisella pientareellakin, missä *Arctostaphylus* valtalajina muodostaa riippuvia patjoja ojan lappeelle. Sensijaan varsinaisella Cl-kankaalla etäämpänä tiestä en

tavannut *Gypsophila*a ollenkaan. Kesällä 1931 näin pari yksilöä Ilmijärven pohjoispuoleisella hietatörmällä VT:lla n. 200 m Köyliön tiestä länteen. *Gypsophila fastigiata*n nykyiset esiintymät Kokemäellä osoittavat sen kuivan ja karun (hiekkamaan) kasvupaikan lajiksi. Leveneminen näyttää kumminkin tapahtuneen pitkin tienvartta, mikä puolestaan viittaa siihen, ettei laji juuri menesty kuivan kankaan luontaisen yhtenäisen pintakasvillisuuden seassa, vaan vaatii viihtyäkseen ± rikkonaista alustaa. Erikoisesti tienvarren laikuttaisen nurmettuman sopivaisuutta lajin kasvupaikaksi on lisännyt vielä se tosin ohut, mutta jonkinverran eutrofisempi mullaskerros, joka on kulttuurin vaikutuksesta syntynyt. *Gypsophila*n suuri fertiilisyys ja lukuisat siementaimet takaavat sen jatkuvan säilymisen paikalla nykyisten olosuhteiden vallitessa. Mainittakoon vielä, että Karjalan-kannaksella olen lajia tavannut Valkjärven Pasurinkankaalla aivan vastaavanlaisilla kasvupaikoilla tienvarrella.

Dianthus deltoides fq.

Nymphaea alba st r. Ilmijärvi; Pitkäjärvi (etel.); Suursilmä; Kolmikoura; Takajärvi; Maalisjärvi; Vuolteen rantalampi. Hiekka- ja hietapohjaisissa (oligotrofisissa) ja mutapohjaisissa (dystrofisissa) järvissä ja lammissa.

N. candida p - st r. Puurijärvi (myös Palmgren 1915, s. 16); Ala-Kauvatsanjoki; Kiettareenhaara; Sonnilanjoki; Tiilitehtaan lammet; Tuomaalan-Aukea, suurissa savikuopissa; Pitkänjärven (pohj.) juopa. Eutrofisilla kasvupaikoilla savi- ja liejupohjalla.

N. tetragona rr ja st cp. Kyttälä, K:joki, Saukosaaren itäranta ja vastainen Kyttälän maaranta. Joessa savipohjalla heikosti virtaavassa vedessä äyrään rajalla.

Nuphar luteum fq - st fq. Puurijärvi (Palmgren 1915, s. 16).

Caltha palustris fq.

Actaea spicata r - st r ja pc. (Kartta 3, s. 49.) Maalisjärven polun varrella pähkinäpensaiden juurilla; Plättilä, Suursilmän etelänpuoleinen lehtom. metsä; Säpilä, Kohrankallion itäinen vyörylouhikko; Kyttälä, Vihatussaari; Kiettareen pohjoiskärki, louhikkolehto; Rudanko, Niskan lehto; Alhonmaan kalliot [1].

Anemone hepatica. Pohjoisissa metsissä fq - st fq ja monin paikoin cp; Kyttälässä ja Ronkankankaalla st fq; muualla st r. Esiin-

[1] Löytö on tehty kartan klisheerauksen jälkeen.

tyy jokivarsilehdoissa ainoastaan muutamien louhikkolehtojen ylemmillä vyöhykkeillä.

A. nemorosa fq - fqq. Porolassa Harjavallan tien pohjoispuoleisessa lehtom. metsässä tapasin 1933 lähekkäin 5 kukkivaa yksilöä, joilla terälehdet olivat ± liuskaisia ja osittain vihertäviä.

A. ranunculoides. (Knorring, Hjelt III, s. 178.)

Myosurus minimus fq - st fq.

Ranunculus lingua r. Sääksjärvi, Korpisen lahti; Vitikkala, Köysikosken saariston tulvalammet; Kyttälän pysäkki, K:joen rannassa ja valtaojassa; alinen Sonnilanjoki.

R. flammula fq.

R. reptans. K:joen rannoilla fq - fqq ja usein cpp, omana vyöhykkeenä laakeilla savirannoilla. Muualla st fq.

R. sceleratus st fq. Jokirannoilla, ojissa, muta- ja savikuoppien äärillä, mutaisilla kosteilla karjalaitumilla.

R. auricomus fq.

R. acris fq - fqq.

R. repens fq.

R. polyanthemus st fq - fq.

R. ficaria. K:joen ylisen jakson rannalla rr: Kiettareen lautasta ylöspäin, joen länsirannan pajukko (Härmä); keskinen jakso rr: Kakkulainen, Hyytin ranta; alinen jakso p: Vuolteen, Äimälän (sillanoja, maaranta, Katava- ja Linnanluodot), Koskenkylän ja Kaukaritsan (maaranta, Kiusalanluoto, Vehan sillanojan törmät) jokivarsilehdoissa. Varjoisissa tuoreissa laaksonpohjalehdoissa, laakeilla kuivahkoilla ja aukeilla rantaniityillä, harvemmin törmälehdoissa, jolloin lepikön aliosissa ja heti alapuolella. Tavallisesti cp - cpp.

R. peltatus rr. K:joki, Pahringinkoski, Kakkulaisten myllynraunioiden alapuolella, joks. kovassa virrassa sora- ja kivipohjalla cp.

Thalictrum flavum p ja pc. K:joen rannoilla: Teikari; Vuoltee; Tulkkila, Pryki (Härmä); Säpilä, Kuivasaari; Säterin tulvapato; Köysikoski, Lohisaari; Pukkala, Salomaa (Härmä); Kuurola, Öykkärin ranta; Äimälä, Linnanluoto; Oittinen, vastap. Potinsaarta; Potinsaaren S-pää. Muualla: Sonnilanjoki, Ranta-Pere; Äimälän sillanoja; Risteen pieni sorakuoppa; Kyttälän pysäkki, valtaojan varsi.

Chelidonium majus fq - st fq. Kylissä asumusten seinustoilla ja puutarhoissa, kuivilla kivikkoisilla rinteillä, tuoreissa varjoisissa

lehtom. metsissä. Häyhtiöllä, Porolassa ja Plättilässä kasvaa lajia asumattomilla metsäseuduilla erikoisesti muurahaispesien ympärillä rinnemailla tai aivan kosteissa puronvarsilehdoissa (Porola, Leinosen peltonotko).

Corydalis bulbosa. K:joen varrella r: Pahringinkosken ranta, Köönikännokka, pc; Koskenkylän (cp), Äimälän Katavaluodon (1930, Salomaa) ja Kaukaritsan (st cp) jokivarsilehdoissa. Varjoisilla tai avonaisilla paikoilla törmä- ja laaksonpohjalehdoissa ja aukeilla kuivahkoilla rantaniityillä.

Fumaria officinalis fq.

Subularia aquatica r. Ilmijärvi; Pitkäjärvi (etel.); Sääksjärvi; K:joki, Säpilän itähaaran länsiranta (Härmä). Hiekka- tai savipohjalla järvissä ja joissa.

Thlaspi arvense fq - fqq.

(*T. alpestre* rr ja pcc. Mäkikylä, Pusson mäellä aidan luona Penttilän pellon etelänurkassa.)

Sisymbrium officinale rr (?). Pappilan navetanmäki, st cp; Pukkala, Salomaan pelto (Härmä).

(*S. altissimum* rr. Risteen pysäkki, ratavarsi, 1 yks. 1920.)

S. sophia r (?). Säpilä, Säterin navetan seinustoilla; Pappilan navetanmäki; Mäkikylä, Pusson navetanmäki; Peipohjan asema, lastauspaikka; Kokemäen asema.

Sinapis arvensis rr (?). 1918 monin paikoin pellossa (Lahti 1918, s. 136); Kyttälän pysäkki, ratavarsi ja Kyttälänkylä, Mattilan pelto, 1933.

(*S. alba.* 2 yks. 1918 [Lahti 1918, s. 136].)

Brassica campestris fq - st fq.

Raphanus raphanistrum fq - fqq.

Barbarea stricta. K:joen rannoilla fq - st fq, läh. tulvaveden rajaa. Muualta merkitty: Riste, rautatien sorakuoppa; Kynsikangas, harjutien varrella.

B. vulgaris fq. Paikoin niin runsaasti rikkaruohona heinäpelloilla, että kukinta-aikana laajat alat ovat aivan keltaisenaan (Äimälä; Haistila; Ylistaro).

Radicula amphibia. (Hjelt III, s. 299.) Vuolteen jokirannassa us. yks. 1905 (E. Hermonen, Häyrén 1909, s. 222); K:joen rannoilla ja jokeen laskevien purojen suilla fq - st fq. Kasvaa kukinta-aikana keskikesällä vesirajan molemmin puolin, missä myöhemmin kesällä

kukintaversojen lakastuttua odelmaruusukkeet esiintyvät kuivilla matalan veden aikana verraten kapealla vyöhykkeellä. Kasvaa sekä kivikko- että tasaisilla savikkorannoilla. Näyttää viihtyvän parhaiten vähäkivisillä rannoilla kivien lomassa. Maa- ja vesimuodot eroavat suuresti toisistaan.

R. palustris st fq - fq. Rannoilla, ojissa, kosteilla savi- ja mutapohjaisilla laitumilla; mutta myöskin kuivilla paikoilla kuten peltosaroilla, teiden varsilla ja vieläpä sora- ja hiekkakuoppien rinteilläkin.

Cardamine pratensis fq.

C. amara p. Kaukaritsan, Koskenkylän, Äimälän, Vuolteen, Hassalan ja Kaarenojan jokivarsilehdoissa; Orjapaasi, Grunnin sillanoja Porolan tiellä; Pappilan peltolähde »Rantalanniemen» etelärinteessä; Rudangon pellonoja; Kraviojan ranta (HÄRMÄ); Porola, Leinosen peltonotko, puronvarsilehto; Korkeaoja, läh. Uuttaniittyä *Struthiopteris*-kasvustossa; Ronkankankaan itälaita, Pukkalasta etelään. Lähteiden ja lähdepurojen varsilla, laaksonpohjalehtojen kosteikoissa. [Harjavallassa K:joen hietatörmien lehtojen hikevillä alirinteillä on laji fq ja paikoin cp.] Myöskin jo Kaukaritsalla Vehan sillanojassa kiipeää laji varjoisten törmien rinteille.

C. parviflora r ja st cp - pcc. K:joen varrella. Pahringinkoskessa 2 yks. (1929 ja 1933) kivikkoisilla tulvakareilla läh. matalan veden rajaa sekä Teikarin rannassa useampia yks. (1933) rantakallion raossa tulvaveden rajalla; Ketola, Ketolankosken ja Oittinen, Soikankosken rannoilla (paikoin st cp) sekä Potinsaaressa (pc) moreenitörmien juurilla tulvaveden rajalla (1934).

Capsella bursa pastoris fqq - fq.

(*Camelina alyssum* rr. Mäkikylä, Pusson pellavapelto, 1919; Kankaantausta [1928, HÄRMÄ].)

(*Vogelia paniculata* rr. Mäkikylä, Pusson pellavapelto, muutam. yks. 1919.)

Draba verna st fq - fq. Pyhän Henrikin kappeli (E. HERMONEN, HÄYRÉN 1909, s. 225). Kallioilla, aukeilla mäillä, rinneahoilla. Myöskin rinnemailla peltosaroilla.

D. incana rr. Riste, valtatien varrella Futtarin ahteella (HÄRMÄ).

Arabidopsis thaliana st fq.

Arabis suecica p. Kallioilla: Orjapaasi; Oittinen; Säpilä, Kohrankallio; Ryytsälä, Välimäenkallio; Harola, Kivesmäenkallio; Pyhänkorvankosken kallioluodoilla; Kakkulaisten ja Ketolan metsä-

kalliot; Säpilä, Köpin kallio; Äimälä, Katavaluoto. Ratapenkereillä, Pahakoski—Napparin ylikäytävä, monin paikoin cp, sekä Järilä—Harjavalta; Kuurola, Öykkärin törmä.

Turritis glabra st fq.

Erysimum cheiranthoides fqq.

Berteroa incana rr. Säpilä, Säterin mäki, cp.

(*Bunias orientalis.* Ilmestyi Kokemäelle sotavuosina paikkakunnalla majailleen venäläisen sotaväen mukana. Esiintyi silloin ja joinakin kesinä vielä v. 1918 jälkeen siellä täällä majoituskeskuksissa pääasiassa heinäpelloilla: Mäkikylässä, Pappilassa, Tulkkilassa, Krootilassa, Ylistarossa, Sonnilassa ja Peipohjassa. Lienee sittemmin hävinnyt kokonaan.)

Drosera rotundifolia st fq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 73, 79, 94, 98); Ronkansuo (s:n, s. 25, 35, 94, 95).

D. anglica r. Harjunsuo; Ronkansuo (myös Paasio 1933, s. 35, 92); Taka-Sonnila, Marjamäen mutapellon ojat.

Sedum telephium fq - p.

S. annuum st fq - p. Orjapaaden, Kakkulaisten, Ylistaron, Ketolan, Paistilan, Pälpälän, Kuurolan, Risteen, Kynsikankaan (Kulmala—Hosiosto) ja Ylä-Säpilän Alhonmaan kallioilla. Jokivarren rantakallioilla Harolassa, Ryytsälässä (Kunnanmäki), Hintikkalassa, Säpilän Kohrankalliolla ja Äimälässä.

S. acre fq - st fq.

Tillaea aquatica r. Sääksjärven rannoilla (Kuovi, Kiramo); Kuurola, Selkämäentien varrella olevat savikuopat; K:joen rannassa Kyttälässä.

Chrysosplenium alternifolium st fq. K:joen ja Kraviojan jokivarsilehtojen kosteikoissa ja törmäouruissa, vetelissä lähdepaikoissa, varjoisten korpimetsien notkoissa, puronvarsilla, ojissa.

Ribes nigrum st fq - p. K:joen keskisen ja ylisen jakson jokivarsilehdoissa; Kraviojan varrella; pohjoisissa metsissä lehtom. rinteillä ja puronvarsilehdoissa; Äimälä, törmälehto; Ronkankankaan itälaita, Pukkalasta etelään, puronvarsilla.

R. Schlechtendalii st fq. Jokivarsi-, kallionalus- ja puronvarsilehdoissa ja tuoreissa lehtom. metsissä.

R. alpinum st fq - fq.

Sorbus aucuparia fq.

(*Amelanchier* sp. Villiintyneenä lintujen kuljettamana, paikoin kaukanakin asutuksilta.)

Rubus idaeus fq. — f. *chlorocarpus*. Hassalan metsätien varrella läh. taloa (muutam. pens.).

R. saxatilis fq.

R. arcticus fq. Marjoaminen on epäsäännöllistä ja yleensä niukkaa ja marjojen kehittyminen usein vaillinaista. — Maalisjärven polun varrelta löysin 1932 yksilön, jolla terät olivat 2-halkoisia. — f. *subquinqueloba* Ser. (HÄRMÄ).

R. chamaemorus st fq - fq. Aronsuo (PAASIO 1933, s. 71, 73, 79, 88, 94, 98, 102); Ronkansuo (s:n, s. 25, 79, 92, 94, 95).

Fragaria vesca fqq - fq.

Comarum palustre fq.

Potentilla norvegica fq - st fq.

P. intermedia rr. Kankaantausta, Ketolan mäki (1926, HÄRMÄ); Tulkkila, Nuijanmäki, Seuraintalon lähistöllä (1934 useita yks.); Peipohja (LAIPIO).

P. argentea fq.

P. Crantzii st r. Orjapaasi, Kajalinin mäki; Pahringinkosken ranta, Pilton lahti; Tulkkila, kirkonmäki, nurmella kirkon eteläpuolella; Ronkankangas, valtatien ja Kiettareen kujan haarassa tienvarsinurmella; Hassala, kuivan uoman aukea törmä; Häyhtiö, harjun luoteispää sekä Lehtimäen kalliosta luoteeseen rinnenurmella.

P. erecta fq.

P. reptans rr ja sp - cp. Pappila, K:joen vanha törmä, Pappilan saunakujasta lähtien n. 50—60 m itään. Tällä alueella esiintyy lajia verraten jyrkästi viettävällä puuttomalla n. 5 m levyisellä törmänurmella sekä jonkinverran myös törmän alaosaan liittyvällä laakealla nurmella (yht. n. 3 a alalla). Toinen kasvupaikka on Vanhan-Kirkon pohjoispuolella Pappilan laidunnurmella edellisestä kasvustosta jonkin matkaa itään tien itäpuolella (ala n. 2 a). Kolmas kasvupaikka (n. 1 a) on läh. edellisiä joen pohjoispuoleisen siltavallin läntisellä pengernurmella, mihin lajia kulkeutui peitinturpeen mukana (siltaa rakennettaessa 1918), jota kaivettiin molemmista edellämainituista kasvupaikoista. — Ainakin Pappilan vanhalla törmällä esiintyy *P. reptans* todennäköisesti alkuperäisellä kasvupaikalla, mikä luonteeltaan on kuivahko niitty, kuten seuraava kasvillisuusmerkintä osoittaa:

Achillea millefolium	5	*Hieracium pilosella*	3
Agrostis capillaris	5	*Lathyrus pratensis*	3(7)
Alchemilla sp.	4(6)	*Leontodon autumnalis*	5
Alopecurus pratensis	5	*Phleum pratense*	3
Campanula rotundifolia	3	*Potentilla reptans*	6-7
Carduus crispus	2	*Ranunculus acris*	4
Carum carvi	4	*Rumex acetosa*	4
Centaurea jacea	4	*Taraxum* sp.	5
Chaerefolium silvestre	5	*Trifolium pratense*	5
Chrysanthemum leucanthemum	6	*T. repens*	4
Festuca pratensis	4	*Veronica chamaedrys*	6
F. rubra	3	*V. officinalis*	4
Filipendula hexapetala	2	*Vicia cracca*	6
Fragaria vesca	4	*V. tetrasperma*	3
Galium verum	7		

Koealalta otetun, kuivaneena tutkitun humusnäytteen pH oli 5.7.

Kuva 3. *Potentilla reptans*in kasvupaikka Pappilan vanhalla törmällä kuvassa vasemmalla törmän puuttomalla osalla. 1933. Leo Pohjala.

P. anserina fq.

Geum urbanum fq - st fq. Kylissä asumusten seinustoilla, raunioissa ja kivikoilla, jokivarrella runsaimmin valoisissa ja kuivissa törmälepiköissä, myöskin varjoisissa jokivarsilehdoissa, rantakivi-

koissa, metsäseuduilla kuivilla lehtom. rinteillä, kallioilla ja niiden louhikoissa.

G. rivale fq.

G. rivale × *urbanum* st r. Jokivarsilehdoissa: Oittinen; Hassala, myllynjuovan varrella ja kuivan uoman törmä; Koskenkylä; Kuurola; Äimälä, Katavaluoto; Potinsaaren S-pää; Kolsinsaari (st fq). Varjoisilla paikoilla pc-st cp.

Filipendula ulmaria fq.

F. hexapetala rr. Pappila, Mäkikylä ja Ylistaro. Pappilan navetanmäellä, joka on laajin yhtenäinen kasvupaikka, kasvaa lajia st cp mäen etelän- ja lännenpuoleisilla aukeilla rinnenurmilla. Toinen alaltaan pieni kasvupaikka sijaitsee edellisestä pohjoiseen Pappilan vanhan saunan mäen etelä- ja itärinteessä. Paikalle on äsken rakennettu tiilinen makasiini ja lajin kasvualue on sen takia entisestään pienentynyt. Kolmas kasvupaikka on edellisistä etelään Pappilan ha'an (entistä jokiuomaa, nykyisin peltona) kalliosaaren rinteillä, st cp. Neljäs vain n. 0.25 m² kasvusto sijaitsee Pappilan vanhalla törmällä keskellä edellä kuvattua *Potentilla reptans*-esiintymää. Maantien varrella Pappilan ja Vuolteen välillä runs. 1897 (E. Hermonen, Häyrén 1909, s. 228). Tästä esiintymästä lienee jätteenä juuri edellämainittu nykyinen pikku kasvusto Pappilan vanhalla törmällä tai on Hermosen löytämä kasvupaikka sijainnut Pappilan ja Lepolan välisellä törmällä, tullen siinä tapauksessa tuhotuksi pari vuotta sitten suoritetussa tienkorjauksessa. Mäkikylän kasvustot ovat Pappilan navetanmäestä n. 400 m koilliseen. Laajin näistä sijaitsee Pohjalan suulinmäellä, mikä niinikään on matala aukea peltomäki. Tästä vähän matkaa länteen kasvaa lajia Pohjalan riihenmäen länsilaidassa. Kolmas erillinen kasvupaikka on edellisistä pohjoiseen pieni peltomäki (nykyisin Penttilän peltoa) suurehkon siirtolohkareen ympärillä. Muista erillään oleva yksinäinen alaltaan pieni (n. 2 m²) esiintymä sijaitsee muutaman sadan metrin päässä Mäkikylän kasvustoista luoteeseen, tienvarsinurmella vanhan maantien mutkassa (Peltosen kujanhaarassa), josta tie alkaa laskea suorana vanhan jokiuoman pohjalle. Kolmas kasvualue on Ylistarossa (1.5 -2 km Mäkikylästä suuntaan ESE), mistä olen lajia tavannut 3 paikasta: 1. peltomäki valtatien eteläpuolella Pertolan talon kohdalla, 2. Mäki-Horellin kujan lounaispuolella oleva peltomäki ja 3. Piitarin kujanvarsi läh. rataa ja sen länsipuolella (kussakin paikassa st cp).

Kuva 4. *Filipendula hexapetala*n kasvupaikka Pohjalan suulinmäellä. 1933. Leo Pohjala.

*Filipendula hexapetala*n kasvupaikat Kokemäellä ovat ilmeisesti alkuperäisiä. Sitä todistaa hajallisten sijaintien lisäksi niiden suuri samankaltaisuus. Useimmat ovat viljelysten keskelle kivikkoisuutensa takia raivaamatta jääneitä, pienialaisia matalia ja aukeita moreenimäkiä, joilla kasvillisuus on kuivan lehdon luontoista. Merkintöjä siitä olen tehnyt (n. 5 × 5 m² aloilta) Pohjalan suulinmäeltä (1.) ja Pappilan ha'an kalliosaarelta (2.):

	1.	2.		1.	2.
Achillea millefolium	5	6	*Hieracium umbellatum*	4	—
Agrostis capillaris	5	4	*Leontodon autumnalis*	—	3
Alchemilla pastoralis	—	3	*Poa pratensis*	4	3
Antennaria dioeca	—	4	*Potentilla argentea*	—	3
Avena pubescens	5	6	*Pimpinella saxifraga*	5	5
Campanula rotundifolia	5	5	*Ranunculus polyanthemus*	4	4
Centaurea jacea	4	4	*Rumex acetosella*	—	5
Chrysanthemum leucanthemum	4	4	*Stellaria graminea*	4	5
Deschampsia flexuosa	—	7	*Taraxum* sp.	4	4
Dianthus deltoides	4	4	*Trifolium repens*	4	5
Euphrasia brevipila	—	5	*Veronica chamaedrys*	3	4
Festuca ovina	7	7	*Vicia cracca*	5	6
Filipendula hexapetala	6	6	*Viola canina*	—	4
Galium boreale	5	4	*Viscaria vulgaris*	5	5
G. verum	6	6			

Pohjalan suulinmäen kocalalla on pH 5.3 ja Pappilan ha'an 4.7.

Muinoin lienevät *Filipendula*n kasvualueet olleet nykyistään huomattavasti laajempia. Siihen viittaa lajin suurempi runsaus aivan peltomäkien laidoissa, missä mullaskerros on paksumpi.

Alchemilla vulgaris coll. fqq - fq.

Rosa cinnamomea st fq.

Prunus padus fq.

(*Medicago lupulina* rr. Tulkkila, Prykin rauniot [1926, HÄRMÄ].)

(*Melilotus officinalis* rr. 1918 maanteiden syrjillä ym. [LAHTI 1918, s. 136]; Tulkkila, Nuijanmäki, jonne tullut sotavuosina venäläisen sotaväen mukana ja kasvaa edelleenkin.)

(*M. albus* rr. Tulkkila, Prykin rauniot [HÄRMÄ].)

(*Trifolium spadiceum* st r (?). Satunnaisena kylvönurmilla ja ojanpientareilla: Kyttälä; Kiettare ja Kankaantausta [HÄRMÄ]; Ylistaro, Napparin kuja; Potinsaari, kuivan uoman ojissa; Pukkala, Salomaan ja Riutan pellonojien varsilla [SALOMAA].)

(*T. agrarium* rr. Risteen pysäkki, ratavarsi.)

T. repens fqq - fq.

T. hybridum fq.

T. arvense rr. Oittinen, vanha jokitörmä Huivoon myllyn luona, sp; Ylistaro, kallion rinnenurmella Kuusinaisen luona (HÄRMÄ).

T. pratense fqq - fq.

T. medium fq - st fq.

Vicia hirsuta st fq - fq.

V. tetrasperma st r. Pappilan vanha törmä tienhaarassa; Mäkikylä, Pusson törmä vastap. Tulkkilaa ja Pilton mäki; Hassala, jokitörmä läh. myllynraunioita; Oittinen, vanha törmä Huivoon myllyn luona ja siitä luoteeseen Hastellin tienoille asti törmän alirinteellä st cp; Tulkkila, Nuijanmäki, Seuraintalon seinustalla; Äimälä, Linnanluodon törmä; Risteen pysäkki, ratavarsi; joskus pelloilla.

V. silvatica. Pohjoisissa metsissä st fq; Kyttälässä, Pohjois-Kiettareella ja Ronkankankaalla p. Lehtom. metsissä moreenimäkien ja harjujen rinteillä, kallioiden juurilla louhikoissa.

V. cracca fq - fqq.

V. sepium fq.

(*V. sativa.* Viljeltynä ja osittain villiintyneenä.)

V. angustifolia st fq ja pc. Pelloilla, tavallisesti kevätviljan seassa.

Lathyrus palustris r. Ylä-Säpilä, Maalisjärven polun varrella; Hintikkala, Frouvanluoto; Pahringinkosken ranta, Pilton lahti. Kosteilla niityillä.

L. pratensis fq.

L. montanus r ja sp - st cp. Plättilä, Suursilmän ja Takajärven välinen kannas ja Plättilän tien varrella; Kynsijärven kaakkoispuoleinen kukkula; Maalisjärven lounaispuoleinen kukkula ja sen läntinen juuri. Metsäisillä kuivilla moreenimäillä VT:llä, tiheätä koivikkoa kasvavilla kuivahkoilla vanhoilla kuloalueilla, lehtom. metsissä, kallionaluslehdoissa ja tuoreilla lehtoniityillä.

L. vernus. Pohjoisissa metsissä st fq - fq, kaakkoisissa st fq - p. Monin paikoin cp.

Geranium silvaticum fq.

G. robertianum st fq - p. Aukeilla tai varjoisilla kallionpengermillä ja kalliolouhikoissa, jokivarren louhikkolehdoissa, varjoisissa metsissä suurten siirtolohkareiden päällä tiheinä kasvustoina.

Oxalis acetosella fq - fqq. — v. *coerulea* kasvaa Kankaantaustalla Seppälän lehdossa (HÄRMÄ) sekä harjukuopan pohjalla läh. Lauria (st cp).

Euphorbia helioscopia rr. (G. v. KNORRING, HJELT IV, s. 163.) Kankaantausta, Parman pelto (1926, HÄRMÄ).

Callitriche verna. K:joen laakeilla savi- ja hietasavirannoilla fqq ja cp - cpp, omana vyöhykkeenä. Muualla fq.

C. polymorpha st fq - p.

Acer platanoides rr. Köysikoski, Myllysaaren *Tilia*-lehto (1934 yksi ainoa n. 50 cm korkea yksilö). Viljellään yleisesti koristepuuna pihoissa ja puistoissa, joista siementyneenä leviää toisinaan jonkin matkaa sopiviin kasvupaikkoihin, kuten metsän laitamille jne. Näin villiintyneenä olen tavannut lajia vain taimi-asteella.

Impatiens noli tangere p. K:joen rannoilla: Kyttälä, Rantalanluoto, Vihatussaari ja Mäkelän sillanrauniot; Kiettareenluodon pohjoiskärki vastapäätä Hattuluotoa; Vitikkala, Vitikkalanluodon ranta vastapäätä Putajaa sekä Köysikosken saaristo ja maarannat; Äimälä, laaksonpohjalehdon kosteikko; Hassala, törmälehdon alirinteillä vastap. Hyytiä. Muualla: Haavasojan notko Porolan tien varrella; Kynsijärven myllynrauniot; Säpilä, Kohrankallion itäinen

vyörylouhikko; Paistila, Hassalan tien varrella läh. Mäki-Köönikkää; Rudanko, Niska, Kivilammen laskupuron varrella ja läheisissä louhikkoisissa lehdoissa sekä Perkosta n. 300 m pohjoiseen kosteassa rinnemetsässä; Kivesojan notko; Ronkankangas, Pukkalasta etelään. Joki- ja puronvarsi- sekä kallioiden louhikoissa, puronotkelmissa. Laji kasvaa jokivarrella ainoastaan rantalouhikoissa ja louhikkolehdoissa, puuttuen varsinaisista törmälehdoista (Hassalaa lukuunottamatta). [Sensijaan Harjavallan hikevien törmälehtojen alirinteillä on laji fq.]

Rhamnus frangula fq.

Tilia cordata p. (Kartta 3.) Plättilä, Soukkalahti, läh. Sääksjärven etelärantaa parin lehtom. peltomäen rinteillä st cp; Pitkänjärven (pohj.) itäranta, Järvikorpi, pellon laidassa muutamia puita; paikoitellen Suursilmän ja Kynsijärven välillä olevissa lehtom. metsissä ja korvissa kitukasvuisena; Ryytsälä, Kunnanmäki, 2 puuta; Säpilä, Kuivasaari (5 puuta, joista suurin on n. 15 m korkea, lehvästön leveys 10 m ja rungon läpimitta 50—60 cm) sekä Vainio-Köpin luoto (Hummasaari), muutam. erill. puita; Harola, Niiniluoto (useita puita kauniissa kehässä pienen tasalakisen puuttoman kohouman rinteillä); Vitikkala, Vitikkalanluodon luoteiskärki, vastapäätä Putajaa ja Köysikosken saaristo (Köysikosken-, Lohi-, Kivi- ja Myllysaaret sekä Harjuluoto, yleensä st cp, paitsi Myllysaaressa, missä *Tilia* valtapuuna muodostaa tiheän lehdon n. 9—10 a alalla, runkojen pituus 6—12 m ja läpimitta rinnankork. 10—20 cm); Kyttälä, Vihatussaari (lukuisia puita eri osissa saarta, jossa kuusi on valtapuuna); Kiettareenluodon pohjoiskärki; Kankaantausta, peltoaukeama läh. Huittisten rajaa (muutam. juurivesoja); Kynsikangas, Harakkakallion pohjoiskärjen juurella (useita puita); Pälpälä, metsä-

Kartta 3. *Tilia cordata*n (pisteet), *Actaea spicata*n (tähdet) ja *Milium effusumi*n (kolmiot) löytöpaikkat.

kallion juurella talosta luoteeseen (1 puu)[1]; Rudanko, Niska, Kivilammen laskupuron varrella (muutam. puita)[1]; Kyttälä, Mattilan Uusi-Haka, lehtom. metsä (muutam. puita)[1]. Varjoisissa rehevissä metsissä ja korvissa, jolloin kitukasvuisia ja melkein pensasmaisia (valonpuutteen takia?). Aukeilla peltomäillä, metsän liepeillä, kallioiden alirinteillä ja kivikkoisilla jokisaarilla, jolloin tavallisesti suurina puina ja joks. runsaasti kukkien.

Malva pusilla rr. Kasvoi Mäkikylässä Vandellin pihassa seinustoilla, mutta hävinnyt rakennusten siirron takia.

Hypericum maculatum fq.

Elatine alsinastrum r. Sonnila, Keuru, savikuopassa Kylä-Setälän pellon laidassa; Säpilä, K:joen saviranta »flutan» luona (Härmä); Rudanko, savikuoppa Rudangon peltoaukeaman länsilaidassa (M. Rudanko).

E. hydropiper. K:joen savirannoilla fq ja usein cp - cpp. Muualla rr: Ilmijärvi.

E. triandra. K:joen ylisen ja keskisen jakson rannoilla fq ja usein cp, alisella jaksolla p. Muualla r: Sääksjärvi; Puurijärvi.

Viola Selkirkii rr. Häyhtiö, Lehtimäen läheisissä lehtom. metsissä ja kujanvarsinurmilla, paikoin cp; Teikari, K:joen ranta, törmän puuttomalla alirinteellä pc.

V. epipsila st r. Juupajärven etelänpuoleisen mutapellon laskuojan varrella; Ilmijärven itäranta, soistunut lähde; Raumanradan ojanvarsi Kiukaisten rajalla; Haavas- ja Kivesojien notkot, puronvarsilla; Häyhtiö, harjun idänpuoleisessa pelto- ja suonotkossa (paikoin cp); Kaarenojan suu; Pukkalasta etelään, puronvarsilla; Porola, Leinosen peltonotkossa puronvarrella.

V. palustris fq.

V. mirabilis r. Häyhtiö, Lehtimäen kallion eteläinen juuri, pc; Kynsikangas, Harakkakallion pohjoispään läntisellä juurella lehtorinteellä pc; Säpilä, Kuivasaari, muutamien pähkinäpensaiden juurilla cp; Potinsaari, törmälehto, pc; Pälpälästä Risteelle vievän metsätien varrella sekä Sääksjärven pohjoispuolella läh. Kalliota (Laipio).

V. riviniana fq.

---

[1] Löytö tehty kartan klisheerauksen jälkeen.

V. rupestris st fq. Kooman- ja Ronkankankaat; Kankaantausta, Kraviojan hietatörmät; Porolan tien varrella; Orjapaasi; Säpilänniemi; Kynsikankaanharju. Hiekka- ja soramailla tienvarsilla, paloalueilla, hiekka-, sora- ja moreenikuopissa, hietatörmillä, harjujen rinteillä.

V. canina fq.

Viola canina × *riviniana* (Laipio).

V. montana st fq. Jokivarsilehdoissa, varjoisissa lehtom. metsissä.

V. stagnina. K:joen rannoilla r: Säpilän itähaaran itärannalla Kohrankallion juurella ja vastapäätä Kukkarikon saarta olevan rantakallion juurella st cp; Pahringinkosken kaikilla maarannoilla ja muutamilla tulvakareilla, monin paikoin cp; Vuoltee, Vuolteensaaren ranta, st cp; Potilan ranta, vastap. Kolsia, st cp. Viihtyy parhaiten kivikkoisilla tai soraisilla jokirannoilla ja tulvakareilla tulvaveden rajasta jonkin matkaa alaspäin, jokseenkin suppealla vyöhykkeellä. Kasvaa myös rantakallioiden juurilla tulvaniityn rajassa ja tulvanalaisilla kallionurmilla (Säpilässä).

V. stagnina × *canina* rr. Pahringinkosken ranta, Hassalan myllystä alaspäin n. 100 m. pituisella matkalla lukuisia yks. sekä vastapäätä joen toisella rannalla olevalla suurella tulvakarilla muutam. yks.; Vuolteensaaren ranta, pc. Kivikkoisilla rannoilla tulvaveden rajalla *V. stagnina*-vyöhykkeen yläpuolella.

V. tricolor st fq - p. Kallioilla, raunioissa, kuivilla aukeilla rinteillä ja jokitörmillä.

V. arvensis fqq - fq.

Daphne mezereum r. Häyhtiö, Lehtimäen kallion eteläisellä juurella pc; Vitikkala, Köysikoski, Lohisaari (pc) ja Myllysaari (cp); Kankaantausta, Seppälän lehto (pc) ja siitä kaakkoon peltomäillä läh. Kraviojaa (paikoin st cp) sekä peltoaukeaman laita läh. Huittisten rajaa (st pc); Kyttälä, Mattilan Uusi-Haka, lehtom. metsässä (mm. *Tilia*a) muutamia suuria pensaita.

Peplis portula. K:joen rannoilla p - st r ja tavallisesti pc (joskus cp - cpp, esim. Säpilän itähaaran itärannalla vastapäätä Kukkarikkoa sekä Kyttälässä Rekon lautan luona Tuomisen rannassa). Muualla rr: Kuurola, Selkämäen tien varrella olevat savikuopat; Oittisen pellonojassa läh. tappurisuulia. Savikuopissa, savipellon ojissa, jokirannoilla, jolloin runsaimmin valumisvesien takia alati

upottavilla tulvarannoilla. Esiintyy toisinaan kelluvana ja kookkaana aina 20—30 cm leveänä) suurilehtisenä muotona.

Lythrum salicaria. K:joen ja Sääksjärven rannoilla ja saarilla fq. Muualla st fq - p.

Epilobium montanum st fq. Törmälehdoissa, kallionrinteillä varsinkin jokirannoilla, sora- ja hiekkakuopissa, puronvarsilla, lähdesoilla, ojissa, puistoissa ja puutarhoissa.

E. collinum r (?). Riste, Kopun ja rautatien sorakuopat; Kynsikankaanharjun sorakuopat ja joenpuoleinen jyrkkä rinne. Lienee yleisempikin, mutta jäänyt tarkemmin huomioimatta.

E. rubescens r. Riste, rautatien sorakuopan pohjuslampien rantamilla. Nämä kasvupaikat löysin 1933 myöhäiskesällä (3. IX.). Tällöin esiintyi lajia lukuisina erikoisen matalina (5—15 cm) parhaillaan kukkivina yksilöinä hyvin kapeana horisonttaalisena vyöhykkeenä n. 20—30 cm lampien vedenpintaa ylempänä. Tällainen sijainti osoittaa siementen aikoinaan joutuneen emoyksilöistä silloin korkeammalle vedenpinnalle ja sitä pitkin lampien rannoille. Myöskin kasvoi muutamia aikaisemmin kukkineita ja siemenensä jo suurimmaksi osaksi lennättäneitä kookkaita (20—50 cm) yksilöitä edellisiä ylempänä. Maaperä on kasvupaikalla hienorakeista harjusoraa. Toinen kasvupaikka on Orjapaadella Porolan tien varrella Kajalinista n. 150 m luoteeseen, missä 1934 kasvoi useita kookkaita yksilöitä edellisenä vuonna kaivetun ojan pohjalla. Edelleen kasvaa lajia (1934) Koomankankaalla rautatien sorakuopan pitkällä luoteissivulla tuoreiden kaivauksien pohjilla, runsaimmin soraradan varrella kosteassa ojanteessa. Kasvaa täällä myös aivan kuivilla hiekkakasoilla, matalina (5—20 cm) yksilöinä. [1932 löysin *E. rubescens*ia Köyliön Kankaanpäänkylästä (Risteeltä 20 km etelään), Kuninkaanlähteen puron varrelta vähän ennen sen laskua Köyliönjärveen. Täällä kasvaa lajia hiekkapohjalla alati kylmävetisessä purossa ja sen rantatöyräillä.]

E. palustre fq.

Chamaenerium angustifolium fq.

Circaea alpina rr. Pukkalan Kuusistosta jonkin matkaa lounaaseen puronvarsilehdossa st pc; Porola, Leinosen peltonotko, Porolan ja Korkeaojan välisen tien varrella puronvarsilehdossa pc. [Kokemäen pitäjän alueelta en ole lajia tavannut jokivarsilehdoissa. Harjavallassa K:joen törmälehdoissa on laji fq ja monin paikoin

cp jo Näyhälästä alkaen. Löydettävissä ehkä Kaukaritsan jokivarsilehdoista.]

Myriophyllum verticillatum. K:joen varrella p - st r: Vuolteen rantalampi; Säpilän itähaaran länsirannalla Säpilän »flutan» läheisissä savikuopissa sekä itärannalla Kohran kalliojonon eteläpään läheisessä savikuopassa ja Säterin tulvapadon molemmin puolin (Jylhän pellonojissa ja Potin tulvaniityn keskijuovassa); Köysikosken saariston tulvalammet; Kyttälä, Vihatussaaren ja Rantalanluodon välinen tulvalampi sekä Rekon lautan läheinen savikuoppa Tuomisen rannassa. Jokivarrella lajia kasvaa tulvanalaisissa muta- ja savikuopissa, tulvaniittyjen lampimaisissa keskusjuovissa sekä matalan veden aikana joesta erilleen joutuvissa tavallisesti kivikkoisissa ja kirkasvetisissä tulvalammissa. Useimmin cp (1932—33 vain ster.). Muualla r: Puurijärvi (fert. ja paikoin cp); Kankaantausta, ylinen Kravioja, Seppälän sillasta lähtien ylöspäin vedenjakaukseen asti n. 2 km matkalla cp (1933 vain ster.).

M. alterniflorum. K:joessa ja Sonnilanjoessa fq, runsaimmin koskissa. Muualla st fq - p.

Hippuris vulgaris st fq - p. Purojen ja valtaojien suvannoissa, muta- ja savikuopissa, tulvalammissa.

Chaerefolium silvestre fqq - fq.

Cicuta virosa st fq. Puurijärvi (Palmgren 1915, s. 16).

Carum carvi fq.

Pimpinella saxifraga fqq - fq.

Aegopodium podagraria fq - st fq.

Selinum carvifolia rr ja pc. Kankaantausta, Seppälän lehto; Pukkala, Salomaan kuusiaidan luona ojan varrella (Salomaa); Säpilä (Laipio). Kuivilla lehtomäillä ja tienvarsinurmilla.

Angelica silvestris st fq - fq.

(*Levisticum paludapifolium.* Paikoin satunnaisena kasvitarhojen liepeillä. Alkuaan ehkä viljeltynä.)

Peucedanum palustre fq.

Heracleum sibiricum fq - p. K:joen etelänpuoleisten valtateiden varsilla fq ja st cp: Riste—Tulkkila—Kaukaritsa ja Peipohjan riste—Kooma. Paikoin Porolan tien varrella (Orjapaadella esim. Vuorisen ja Suomisen vaiheilla st cp); Kokemäenkartanon puisto ja ympäristö; Ylistaro, Malmin, Horellin ja Ranta-Pereen talojen lähistöillä; Tulkkila, Kallaksen puisto ja kirkkomaa; Vanha hautausmaa; Peipoh-

jan asema-alue; Koskenkylän rantalehto; Risteen pysäkki; Peipohjasta kaakkoon, pelto- ja metsämäillä.

Empetrum nigrum fq - st fq. Aronsuo. (Paasio 1933, s. 73, 79, 88, 94, 98, 102, 116); Ronkansuo (s:n, s. 25, 79, 92, 94, 95).

Chimaphila umbellata rr (?). Ronkankangas, läh. valtatietä Kupin luona VT:llä (Härmä).

Pyrola chlorantha. Ronkankangas, st fq VT:llä ja MT:llä sekä koillisosassa vanhojen kuloalueiden koivikoissa; pohjoisissa metsissä st r.

P. rotundifolia fq - st fq.

P. media. Pohjoisissa metsissä ja Ronkankankaalla st fq; Kiettareella ja Kyttälässä p. Metsäisillä moreenimäillä ja harjunrinteillä VT:llä.

P. minor st fq.

P. secunda fq - fqq.

P. uniflora p - st fq. Yleisin pohjoisissa rehevissä kuusimetsissä varjoisilla paikoilla.

Monotropa hypopitys r ja pc. Koomankangas, Ilmijärven länsipuolella VT:llä sekä Huovintien varrella Palojärvestä länteen ClT:llä; Kynsikangas, Heinimaan kalliolla näkötornina käytetyn männyn lähellä karhunsammaleen seassa; Ronkankangas, valtatien itäpuolella läh. Kupia VT:llä.

Ledum palustre fq - st fq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 71, 73, 79, 88, 94, 98, 102); Ronkansuo (s:n, s. 25).

Andromeda polifolia fq - st fq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 43, 71, 73, 79, 88, 94, 98, 102, 117); Ronkansuo (s:n, s. 25, 35, 79, 92, 94, 95).

Arctostaphylus uva ursi fq - p. Yleisin ja runsain Kooman- ja Ronkankankaiden paloalueilla.

Oxycoccus quadripetalus st fq - fq. Seur. lajin seurassa, harvoin yksinään laajemmilla aloilla, esim. Kynsijärven soistumalla. Aronsuo (Paasio 1933, s. 43, 71, 74, 79, 88, 94, 98, 102, 117); Ronkansuo (s:n, s. 25, 35, 79, 93, 94, 95).

O. microcarpus fq - st fq. Kasvaa milloin sekaisin edell. lajin seurassa, milloin ilman sitä pienialaisilla soilla. Aronsuo (Paasio 1933, s. 73, 79, 88, 94, 98); Ronkansuo (s:n, s. 25, 79, 93, 94, 95).

Vaccinium vitis idaea fqq - fq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 73).

V. uliginosum fq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 71, 74, 79, 88, 94, 98, 101); Ronkansuo (s:n, s. 25, 94, 95).

V. myrtillus fqq - fq.

Calluna vulgaris fqq - fq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 73, 79, '88, 92, 94, 98); Ronkansuo (s:n, s. 25, 79, 94, 95).

Primula veris rr. Pappilan ja Lepolan välinen K:joen ylätörmä (1 yks. 1919); Kankaantausta, Seppälän lehto (1927, Härmä).

Lysimachia vulgaris fq - st fq.

Naumburgia thyrsiflora fq.

Trientalis europaea fqq - fq.

Gentiana campestris suecica st r ja st cp. Häyhtiö, Lehtimäen kallion länsipään rinneniitty; Korkeaoja, Uudenniityn mäki; Kynsikangas, Harakkakallion pohjoispään juurella lehtoniityllä; Orjapaasi, Sulli ja Poikkinen, pihanurmilla; Kankaantausta, Seppälän lehto.

G. amarella rr. Järilä, Jutilan Ruoppa (Jutila).

Menyanthes trifoliata fq. Aronsuo (Paasio 1933, s. 116); Puurijärvi (Palmgren 1915, s. 16).

Cuscuta europaea st r (?). Pitkänjärven (pohj.) itäinen rantamäki, lehmusten juurilla, isäntäkasveina mm. *Solidago, Galium verum* ja *Hypericum;* Mäkikylä, Pusson Pajahaka ja Elorannan humalisto; Kankaantausta, kansakoulun piha (Härmä); Tulkkila, sähkömyllyn kujanvarsi (Salomaa).

Convolvulus arvensis rr. Peipohja, kansakoulun puutarhan läheinen mäki (Härmä); Mäkikylä, Penttilän puutarha.

Lappula echinata rr. Mäkikylä, Pilton rauniot.

Asperugo procumbens rr (?). Orjapaasi, Supinin piha. Kasvoi ennen Mäkikylässä Vandellin pihassa, mutta hävinnyt rakennusten siirron jälkeen.

Pulmonaria officinalis rr. Kankaantausta, Kraviojan ranta ja Seppälän lehto (Härmä).

Myosotis scorpioides. K:joen rannoilla fq - st fq, runsaimmin koskien kivirannoilla. Muualla st fq.

M. caespitosa st fq.

M. arvensis fq - fqq.

M. micrantha st fq.

Lithospermum arvense st r (?). Oittinen, jokitörmä; Pappila, vanha törmä tienhaarassa; Kankaantausta, Kraviojan törmä (Härmä); ratapenkereellä Järilä—Harjavalta. Joskus pelloissa.

Scutellaria galericulata fq.

Glechoma hederacea rr. Orjapaasi, Sullin pelto; Kankaantausta, kansakoulun piha (1928, HÄRMÄ).

Prunella vulgaris fqq.

Galeopsis tetrahit fq - st fq.

G. bifida fq - fqq.

G. speciosa fq.

Lamium album rr. Pappila, maantienojassa Pappilan pihaportin luona, 1—2 m² alalla.

L. purpureum fq - fqq.

L. hybridum fq.

Stachys silvaticus st r. Jokivarsilehdoissa: Kakkulainen, Hyytin ranta; Hassala, kuivan uoman lehdoissa monin paikoin st cp - cp; Äimälä; Koskenkylä; Kaukaritsa. — Porola, Leinosen peltonotko, puronvarsilehto; Häyhtiö, Lehtimäen pellon laita; Haavasoja, puronvarsilehto Porolan tien länsipuolella; Pukkala, Kuusistosta länteen (SALOMAA).

S. palustris st fq - fq. Jokivarsilehdoissa, kivikkoisilla jokirannoilla, purojen varsilla sekä pelloilla varsinkin K:joen keskisen ja ylisen jakson mataliin törmiin päätyvien peltosarkojen joenpuoleisissa päissä.

Satureja acinos rr. Orjapaasi, kallionrinteellä Kajalinista pohjoiseen st cp.

Thymus serpyllum st r. Koomankangas, Köyliön tien varrella n. 0.5 km pituisella matkalla Köyliön rajasta Peipohjaan päin ja paikoin jonkin matkaa ennen hautausmaata Peipohjasta päin tultaessa ja hautausmaalla sekä Kiukaisten tien varrella pitäjien rajasta lähtien harjun (Vuorenahde) Järilän puoleiselle rinteelle asti ja moroutuneilla diabaasikallioilla Vuorenahteesta pohjoiseen ja kaakkoon; Ronkankangas, valtatien varrella n. 5 km pituisella matkalla Risteeltä lähtien (runsaimmin 1—3 km päässä Risteeltä) sekä saman tien läheisissä sorakuopissa; Risteen pysäkin sorakuopat ja niiden läheiset tienvarret. Kasvupaikoillaan hiekka- ja soramaalla (ClT-, CT- ja VT-kankailla) kasvaa lajia melkein yksinomaan tienvarsinurmilla ja tienvierien ojien lappeilla ja pientareilla, monin paikoin laajahkoina yhtenäisinä mattoina. Kauempana tiestä käy laji heti paikoittaiseksi, loppuen tavallisesti 5—10 m päässä tiestä kokonaan. Vain kuloalueilla ja Koomankankaan diabaasikallioilla kasvaa lajia sitäkin kauempana tiestä. — MALMGREN (1861, s. 21) ilmoittaa

lajin hyvin yleiseksi Kokemäellä. Hän on kuitenkin matkakertomuksensa mukaan liikkunut vain pitäjän lounaisosissa ja lajin mahdolliset kasvupaikat huomioonottaen lähinnä Koomankankaalla, mistä hän sitten on saanut aiheen tuohon koko pitäjään nähden liioittelevaan tiedonantoon lajin yleisyydestä. [Harjavallan hiekkamaiden kuivilla kankailla olen tavannut lajia runsaasti niinikään tienvarsilla (myös E. HERMONEN, HÄYRÉN 1909, s. 247).]

Lycopus europaeus r. Sääksjärven kivikkoisilla rannoilla ja saarilla, runsaammin pohjoisrannalla (Tuliniemi–Kotka); Mäkikylä, K:joen ranta Penttilän luona, pc.

Mentha arvensis st fq - fq.

Hyoscyamus niger st r (?). Mäkikylä, Elorannan mäki ja Pohjalan puutarha; Pappila, tienvarsi puutarhan luona; Kooman hautausmaa; Hassala, navetan luona; Kankaantausta, Parman, Ketolan ja kansakoulun pihat (HÄRMÄ); Pukkala, Salomaan piha (SALOMAA).

Solanum dulcamara. K:joen rannoilla r: Kyttälä, Hattuluoto ja vastainen Kiettareenluodon pohjoiskärki; Köysikosken saaristo, Myllysaari, Harjuluoto, Mertasaari, Vasikkaluoto ja maaranta vastapäätä Vuoriota. Muualla rr: Rudanko, Niska, Kivilammen laskupuron varrella st cp. Rantakivikoissa ja louhikkolehdoissa, pc - st cp.

S. nigrum r. Kankaantausta, kansakoulun piha (HÄRMÄ); Pukkala, Salomaan piha (1927, SALOMAA); Mäkikylä, Penttilän puutarha.

Verbascum thapsus st r - p. Säpilänniemen pohjoiskärki, moreeniselänteen länsirinne; Kynsikangas, harjun joenpuoleinen rinne, sorakuopat ja tienvarrella harjun laella; Hassala, jokitörmät ja metsänrinne; Orjapaaden metsätien varrella mäenrinteessä Väylän kohdalla; Mäkikylä, Elorannan mäki; Vallila, Kivesmäenkallion S-pää; Kakkulaisten kallioilla; Orjapaasi, Vuorinen.

V. nigrum st r - p. Kynsikangas, harjun laella ja rinteillä; Oittinen, pajanmäki; Pahringinkosken törmissä; Potinsaari; Orjapaasi, Lehtisen ja Vuorisen pihat; Ylistaro, Piitarin mäki; Riste, valtatien varrella Futtarin ahteella; Kakkulainen, Hyytin mäki.

Linaria vulgaris st fq.

Scrophularia nodosa st fq - p. Yleisin jokirannoilla.

Limosella aquatica. K:joen laakeilla savi- ja hietasavirannoilla

fq ja monin paikoin cp. Muualla rr: Kuurola, Selkämäen tien varrella olevat savikuopat.

Veronica longifolia st fq - p. Pyhänkorvankoski (E. HERMONEN, HÄYRÉN 1909, s. 250). Yleisin kivikkoisilla jokirannoilla ja -saarilla.

V. serpyllifolia fq.

V. arvensis st r - p. Kankaantausta, alisen tien varrella; Äimälä, Katavaluoto, Linnanluoto ja sillanojan törmä; Mäkikylä, Piltonmäki ja Penttilän puutarha; Vallila Kivesmäen kallion S-pää; Oittinen, rantatörmät ja -kalliot; Kakkulainen ja Hassala, aukeilla törmillä; Orjapaasi, Sullin pelto; Taka-Sonnila pellolla läh. jokea; Pukkala, Salomaan pelto (SALOMAA); Häyhtiö, Lehtimäen kallio. Kuivilla hieta- ja moreenirinteillä, K:joen aukeilla kuivilla rantatörmillä ja -kallioilla, pelloilla.

V. verna st fq.

V. scutellata fq.

V. chamaedrys fq - fqq.

V. officinalis fq.

V. agrestis r (?). Tulkkila, Erkkilän puutarha; Mäkikylä, Pusson, Elorannan ja Peltosen kasvitarhamaat.

(*V. persica* rr. Orjapaasi, Viljasen kasvitarha, cp.)

Melampyrum pratense fq - fqq.

M. silvaticum fq.

Odontites verna fq - st fq. Varsinkin Sonnilassa monin paikoin cp teiden varsilla ja pelloilla.

Euphrasia officinalis coll. fq. Ottamani näytteet kuuluivat lajeihin *E. brevipila* sekä *E. curta* ynnä *E. curta* f. *glabrescens*.

Rhinanthus major st fq.

R. minor fq.

Pedicularis palustris fq - st fq.

Utricularia vulgaris st fq - fq. Järvissä, muta- ja savikuopissa, jokivarren tulvalammissa, puroissa, valtaojien suvannoissa, usein cp.

U. intermedia st fq - p. Kuten edellinen laji.

U. minor r. Säpilä, »flutan» läheiset savikuopat sekä tulvapadon pohjoispuoleiset ojat ja lammet; Kyttälä, Rekon lautan luona Tuomisen rannassa savikuopassa; Taka-Sonnila, Ritamäen suoniityn ja Marjamäen mutapellon savikuopissa. Tavattu vain steriilinä.

Plantago major fq - fqq.

P. media rr. Kankaantausta, Kraviojan pohjoisessa törmässä 2 erill. paikassa: n. 200 m pituisella matkalla (st cp) Malmin-Heikin sillasta n. 100 m ylöspäin alkaen Parman suulin tienoille asti sekä Kuitin luona, paikoin cp. Aukeiden hieta- ja savitörmien nurmilla.

(*P. lanceolata* rr. Mäkikylä, Pusson porkkanamaassa joitakin yksilöitä 1919.)

Galium Vaillantii fq - st fq.

G. uliginosum fq.

G. palustre fqq.

G. trifidum. K:joen rannoilla st fq. Muualla r: Pitkänjärven (pohj.) niitty; Maalisjärven ranta; Ronkankankaan itälaita, Korven läheisten mutapeltojen ojanvarsilla.

G. triflorum rr. Kynsijärven idänpuoleinen lehtom. korpi, paikoin st cp; Köysikoski, louhikkolehdossa Märränjuovassa pc.

G. boreale fq.

G. verum fq - st fq. Kuivilla aukeilla jokitörmillä sekä rinne- ja peltomäillä, ojan- ja tienvarsilla. — f. *albidum.* Kartanon-Aukea, tienvarsi.

G. mollugo st fq. Kuten edellinen laji.

G. mollugo × *verum.* Maantien varrella, paikoin Järilässä, Pappilan luona ja Kartanon-Aukealla.

Adoxa moschatellina. (G. v. Knorring, Hjelt VI, s. 346.) K:joen keskisellä jaksolla Oittiselta alaspäin ja alisella jaksolla jokivarsilehdoissa ja kuivien uomien rinteillä fq ja tavallisesti cp. Vuolteen ja Koskenkylän rantalehdoissa vain pc. Viikarin ja Kuurolan törmälehdoista ja Oittiselta ylöspäin jokivarrelta en ole tavannut lajia ollenkaan. Muualla st r: Kankaantaustalla Seppälän lehdossa, Kraviojan rannoilla ja Herttoolan suulin läheisessä kosteikossa (Härmä); Orjapaasi, Porolan tien varrella jonkin matkaa Kajalinista pohjoiseen; Ylistaro, Ala-Parman haka; Oittisen ja Vuolteen peltomäillä; Äimälän ja Kaukaritsan sillanojien lehdoissa; Tulkkila, Salomaan piha (Salomaa). Viihtyy parhaiten hedelmällisellä mutamaalla tai karikkeista rikastuneella humuksella nuorissa tuoreissa ja varjoisissa lepiköissä. Esiintyy harvemmin savimaalla.

Viburnum opulus. K:joen ylisen ja keskisen jakson jokivarsilehdoissa ja rantakallioiden juurilla st fq: Kyttälänkoski; Kiettareen pohjoisranta ja Kiettareenkylä (Salomaa); Putajan ratasilta; Köysikosken saaristo, st cp; Rudanko, Niskan lehto, st cp; Säpilä, vas-

tapäätä Kukkarikkoa itärannalla sekä Kuiva- ja Hummasaaret ja Vainio-Köpin peltomäillä (paikoin st cp); Oittisen jokitörmässä vastapäätä Potinsaarta; Hassalan jokivarsilehto; Potinsaari; Pahrinki, Pilton lahti. Muualla st r: Ryytsälä, harjunrinne; Oittisen peltomäillä; Häyhtiö, Lehtimäen kalliosta luoteeseen; ylisen Sonnilanjoen ranta.

Lonicera xylosteum st fq. Runsain kuivahkoissa puoliaukeissa jokivarsilehdoissa, etenkin louhikkolehdoissa.

Linnaea borealis fq -st fq.

Valeriana officinalis st fq.

Succisa pratensis fq.

Campanula glomerata rr. Tulkkila, valtatien varrella Prykin luona (HÄRMÄ).

C. rapunculoides rr. Ronkankangas, Kiettareen tien varrella ja Tulkkilassa Hannulan pihassa (1926, HÄRMÄ).

(*C. trachelium*. Istutettuna yhteiskoulun pihassa [LAIPIO].)

C. rotundifolia fqq - fq.

C. patula fqq - fq.

C. persicifolia fq - st fq.

Lobelia dortmanna r. Pitkäjärvi (etel.); Ilmijärvi; Puurijärvi (PALMGREN 1915, s. 16).

Solidago virgaurea fqq - fq.

Trimorpha acris fq.

Filago montana r. Riste, ratapenger ja rautatien sorakuoppa, st cp; Ronkankangas, Ketunkuoppa, pc (HÄRMÄ); Koomankangas, rautatien sorakuoppa, pc; Häyhtiö, Lehtimäen kallio, pcc.

Antennaria dioeca fq.

Gnaphalium silvaticum fq.

G. uliginosum fq. — ssp. *pilulare*. Ronkankankaalla Ketunkuopassa (HÄRMÄ); Koomankangas, rautatien hiekkakuoppa; Pukkala, Kitusaaren mäki (SALOMAA).

Bidens tripartitus fq. Jokirannoilla, savi- ja mutakuopissa, teiden varsilla, ojissa.

B. radiatus. Jokirannoilla fq; muualla st fq - p, järviniityillä, valtaojien ja savikuoppien äärillä.

B. cernuus st fq. Kuten *B. tripartitus*. — f. *radiatus*. (R. SIEVERS ja THYRA v. KNORRING, HJELT VII, s. 37.) Kartanon-Aukea, van-

han jokihaaran lampi ja ojanvarsi Pereestä koilliseen läh. peltotietä (1934 cp).

Anthemis tinctoria. Satunnaisluontoisena paikoitellen heinäpelloilla; käynyt viime vuosina yhä harvinaisemmaksi. Säilyy toisinaan kauemmin tien- ja ojanvarsille sekä jokitörmille levinneenä. Koomankankaalla kasvaa lajia v:n 1926 kulon hiekkakuopissa.

A. arvensis fq - st fq. Pelloilla, runsaimmin syys- ja kevätviljan seassa sekä vanhemmilla heinänurmilla, teidenvarsilla, kylämäillä.

A. ptarmica fq. — f. *tubuliflora*a olen tavannut Kynsikankaalla K:joen rannassa sekä Puurijärven luhtaniityn laidassa lähellä Joensuuta.

A. millefolium fqq.

Matricaria inodora fqq - fq.

M. chamomilla fq - p. Pelloilla, runsaimmin syysviljan seassa, pihoilla, tienvarsilla, jokitörmillä peltojen alla.

M. suaveolens fqq - fq.

(*Chrysanthemum segetum.* Laipion puutarhassa 1931 [Laipio].)

C. leucanthemum fqq - fq.

Tanacetum vulgare fq - p. Jokitörmillä (Pappila—Lepola; Oittisen Luhdanko, missä myös pelloilla rikkaruohona; Pälpälä; Kaarenoja, Potila; Harola, Linnanluoto; Koskenkylä). Pihoissa ja hautausmailla, alunperin varmaan useastikin istutettuna, mutta sittemmin levinnyt läheisille kylänurmille, teiden varsille, sora- ja hiekkakuoppiin (kuten Säpilänharjun kylissä ja Kooman hautausmaan hiekkakuopassa).

Artemisia absinthium st fq - p. Yleisin ja runsain Säpilänharjun kylissä ja Orjapaadella.

A. vulgaris fq.

Tussilago farfara st fq. K:joen aukeilla savitörmillä, pelloilla, monissa sora- ja hiekkakuopissa, radanvarrella.

Senecio vulgaris fq.

S. silvaticus r. Koomankankaan hiekkakuopissa: Köyliön maantien läheisessä Köyliön rajalla, Kooman hautausmaan, v:n 1926 kuloalueen ja rautatien hiekkakuopissa sekä mainitulla kulolla Huovintien varrella ja hiekkakuoppiin johtavilla ajoteillä. Esiintyy runsaimmin äsken kaivetuissa kohdissa ja nuorilla ajoteillä (paikoin cp), joissa ei vielä ole muuta kasvillisuutta. [Samanlaisilla kasvu-

paikoilla olen lajia tavannut Köyliön Kankaanpäässä, Honkilahdella, Harjavallassa ja Nakkilassa, mistä päättäen lajilla on laaja esiintymisalue Ala-Satakunnan hiekkamailla.]

(*S. viscosus* rr. Risteen pysäkki, radalla ja radanvierillä [lukuisia yks. 1934]; Peipohjasta n. 1 km Kokemäen asemalle päin Kartanon peltotien ylikäytävällä radalla [cp 1934].)

Arctium minus. Keskisellä viljelysalueella st fq. Puuttunee syrjäseuduista kokonaan paitsi vanhempien tilojen ympäristöiltä (kasvaen esim. Kyttälän ja Kiettareen kylissä ja Vitikkalassa; myös Haavasojan seinustoilla).

A. tomentosum rr. Kakkulainen, Hyytin, Nirhan ja Lääkärin talojen ympäristössä maantien varrella, rakennusten seinustoilla ja läheisillä nurmilla st cp.

Carduus crispus fq - p. Kylissä ja teidenvarsilla sekä kuivahkoissa jokivarsilehdoissa, esim. Vallilan Kivesmäenkalliolla, Oittisen Luhdangolla, Hassalassa, Äimälässä ja Kokemäenkartanon rannassa.

Cirsium lanceolatum fq.

C. palustre fq - st fq.

C. heterophyllum fq.

C. arvense fq - fqq.

Centaurea cyanus fq - fqq.

C. jacea fq.

Lapsana communis fq - st fq.

Hypochoeris maculata st fq - p. Kuivissa harvapuisissa rinnemetsissä, aukeilla lehtoniityillä, myös tuoreissa ja varjoisissa lehtom. metsissä.

Leontodon autumnalis fqq - fq.

Tragopogon pratensis. Ratapenkereillä st fq. Yleisin ja runsain rataosalla Kyttälä—Kokemäki. Etäämpänä radasta tavattu vain Risteellä pelloilla aivan radan vieressä pysäkin ja kunnalliskodin välillä.

Crepis tectorum fq.

Aracium paludosum rr (?). Sonnilanjoen rannalla Raukon luona; Tulkkila, Palmun piha (HÄRMÄ).

Sonchus arvensis fqq - fq. Kaikkialla viljelyksillä rikkaruohona, runsaimmin kevätviljan seassa. Monin paikoin, varsinkin asumusten läheisillä pelloilla kukinta-aikana aivan keltaisenaan.

S. oleraceus st fq - p. Rikkaruohona kasvitarhoissa, tunkioilla.

S. asper fq - p. Kuten edell. laji.

Taraxacum officinale coll. fqq.

Hieracium spp. Ottamani muutamat näytteet kuuluivat toht. H. LINDBERGin määräysten mukaan lajeihin: *H. Hjeltii*, *H. juncicaule*, *H. lateriflorum*, *H. macrolepideum* (Korkeaoja, Iso-Kallio), *H. pilosella* coll., *H. prolixiforme*, *H. rigidum*, *H. sordidescens*, *H. subfloribundum* ja *H. umbellatum*.

KIRJALLISUUSLUETTELO.

Hjelt, Hj., 1888—1926. Conspectus Florae Fennicae. I. Acta Soc. F. Fl. Fenn., 5, 1888—95, II ibid. 21, 1901—02, III ibid. 30, 1904—06, IV ibid. 35, 1909—11, V ibid. 41, 1915—19, VI ibid. 51, 1919—23, VII ibid. 54, 1924—26.

Häyrén, Ernst, 1909. Björneborgstraktens vegetation och kärlväxtflora. Acta Soc. F. Fl. Fenn., 32, p. 1—264.

Lahti, A., 1918. Tulokaskasveja eräillä Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Etelä-Hämeen rautatieasemilla y.m. Luonnon Ystävä, 22, p. 135—136.

Lindman, C. A. M., 1926. Svensk fanerogamflora. 2 uppl., Stockholm.

Linkola, K., 1917. Vanhan kulttuurin seuralaiskasveja maamme ruderati- ja rikkaruohokasvistossa. Terra, 29, p. 125—152.

—»— 1932. Alueellista lajitilastoa vesiemme putkilokasveista. Luonnon Ystävä, 36, p. 86—101.

Malmgren, A. J., (Simming, Th., Karsten, P. A.), 1861. Botanisk resa till Satakunta och södra Österbotten sommaren 1859. Notis. ur Sällsk. F. Fl. Fenn. förh., ny serie, häfte 3, p. 1—42.

Paasio, Ilmari, 1933. Über die Vegetation der Hochmoore Finnlands. Acta Forest. Fenn., 39, N o 3, p. 1—190.

Palmgren, Rolf, 1915. Till kännedomen om fågelfaunan i Hvittis samt angränsande delar af Kumo socken och Kauvatsa kapell. Acta Soc. F. Fl. Fenn., 40, N:o 1, p. 1—70.

Pohjala, Leo, 1931. Carex pediformis Kokemäellä. Luonnon Ystävä, 35, p. 172.

Rinne, A., 1925. Gypsophila fastigiata Kokemäellä. Luonnon Ystävä, 29, p. 181.

Ruuth, J. W., 1898. Satakunnan asutusoloista keskiajalla. Hist. Arkisto, 15, p. 1—28.

Suomenmaa, 1921, osa III, Turun ja Porin lääni, p. 406—414. Helsinki.

DEUTSCHES REFERAT.

DIE FLORA DES KIRCHSPIELS KOKEMÄKI.

Das Kirchspiel Kokemäki liegt in Südwest-Finnland (61° 15′ n.Br.) etwa 40 km südöstlich von der Stadt Pori (Björneborg). Seine Länge beträgt in der N—S-Richtung durchschnittlich 27 km, die Breite schwankt in der W—E- Richtung zwischen 10 und 25 km; das Landareal misst 339,6 km².

In allen Hinsichten einen Mittelpunkt bildet das Tal des durch das Kirchspiel fliessenden Kokemäki-Flusses, zu dessen beiden Seiten die ebenen Lehmflächen zu einer Meereshöhe von 35—45 m ansteigen. Weiter vom Fluss wird das Gelände hügelig, steigt aber nur stellenweise zu einer Höhe von über 60 m und höchstens bis 80 m an.

Der Felsgrund besteht teils aus Sandstein, teils aus Granit und Gneis oder aus Gneisgranit. Er tritt im Gebiet, abgesehen vom südwestlichen Teil, an vielen Stellen zu Tage. Von losen Ablagerungen ist die Moräne am weitesten verbreitet, besonders im Norden des Kirchspiels. Zu beiden Seiten des Flusstales bilden die weiten Lehmebenen ein Kulturland von einer Länge bis 10 km und einer Breite von 4—5 km in den mittleren und westlichen Teilen des Kirchspiels; den Südwesten nimmt eine fast ununterbrochene Sandheide ein. Zwei Os-Züge durchqueren das Kirchspiel annähernd in der NW—SE-Richtung.

Gewässer gibt es wenig. Ausser dem Kokemäki-Fluss sind nur zwei grössere und einige ganz kleine Seen vorhanden.

Die Besiedelung hat sich auf die fruchtbaren Flusstäler konzentriert und hier liegen die zahlreichen wohlhabenden Dörfer. Kokemäki ist auch sehr alt als Besiedlungsgegend und gehört zu den ältesten Kirchengemeinden in Finnland (Gründung ungef. in der Zeit um das Jahr 1300). Die Einwohnerzahl ist z.Z. 8,000 und die Einwohnerdichte 23/km².

Die verschiedenen Teile des Kirchspiels weisen ausser hinsichtlich der geographischen und Besiedelungsverhältnisse auch bezüglich der Vegetation und Flora grosse Unterschiede auf, wonach hier vier pflanzengeographische Teilgebiete unterschieden werden können:

1. Die Flusstäler, die etwa 30 % vom Gesamtareal des Kirchspiels ausmachen, sind am stärksten eutroph und stellen als ehemalige Delta-Ablagerungen des Kokemäki-Flusses heute zum grössten Teil urbar gemachte

fruchtbare Lehmflächen dar. In diesem Teilgebiet befinden sich auch die besten Hainwaldbestände des Kirchspiels in der unmittelbaren Nähe des Flusses. Auf S. 6 und 7 wird ein Verzeichnis über die am meisten eutraphenten Hainpflanzenarten dieser Haine gegeben. Es sind 36 von gesamten 42 des Kirchspiels in diesem Teilgebiet. Die Wasserflora, 53 Arten, von diesen 22 eutraphente (Linkola 1932), ist fast vollständig im Kokemäki-Fluss vertreten. In diesem Teilgebiet ist der Einfluss der Kultur auf die Vegetation und Flora am allerdeutlichsten zu erkennen. So ist hier das anthropochore Element am reichlichsten und am weitesten verbreitet. S. 9 gibt ein Verzeichnis über diejenigen Anthropochoren des Kirchspiels (insgesamt 27 Arten), die nach Linkola (1917) zur Begleitflora der alten Kultur in Finnland gehören. Sie werden alle in diesem Teilgebiet angetroffen, dessen Flora 459 (gegen 502 des ganzen Kirchspiels) spontane (beständige) Gefässpflanzenarten zählt, von diesen 57 solche, die in den übrigen Teilgebieten nicht angetroffen worden sind.

2. Die nördlichen Waldgebiete (45 % vom Gesamtareal des Kirchspiels) umfassen sowohl oligotrophe (Moore, Felszüge und trockene Heiden) als auch eutrophe Gebiete (besiedeltes Lehm-, Moor- und Moränengelände, üppige Wälder). Die Hainpflanzen sind durch 33 Arten vertreten, die meisten jedoch selten und spärlich vorkommend. Die Anzahl der Wasserpflanzenarten beträgt 42, davon 10 eutraphente. Begleitpflanzen der alten Kultur gibt es in diesem Teilgebiet 19 Arten. Die totale Artenzahl beläuft sich auf etwa 420, davon 3 nur in diesem Teilgebiet vorkommende Arten.

3. Die südöstlichen Waldgebiete (15 % vom Gesamtareal des Kirchspiels) sind grösstenteils oligotroph mit weiten Hochmooren, trockenen Heiden und Felsgebieten. Hainpflanzenarten 23, Wasserpflanzen 39, davon 12 eutraphente; Begleitpflanzen alter Kultur gibt es in dem Teilgebiet 13 Arten. Die Totalanzahl beträgt etwa 385 Arten, davon 3 nicht in den übrigen Teilgebieten angetroffen.

4. Die südwestlichen Sandgebiete (10 % vom Gesamtareal des Kirchspiels) sind sehr oligotroph und stellen zum grössten Teil einen kargen *Cladina*-Heidewald dar. Hainpflanzenarten kommen in diesem Teilgebiet nur 2 vor, Wasserpflanzen zwar 32, doch nur 2 eutraphente; die Begleitpflanzen der alten Kultur werden durch 9 Arten vertreten. Die totale Artenzahl ist nur 290, davon 3 nur in diesem Teilgebiet angetroffen.

Die Unterschiede in der Flora der verschiedenen Teilgebiete des Kirchspiels rühren nicht nennenswert von der verschiedenen Grösse der Teilgebiete her, sondern werden vor allem von den edaphischen Faktoren bedingt, durch welche z.B. die verschiedenen Artenzahlen der eutraphenten Hain- und Wasserpflanzenarten bedingt werden. Die grosse Anzahl (12) der eutraphenten Wasserpflanzenarten im Teilgebiet 3 ist ausschliesslich darauf zurückzuführen, dass hier der eutrophe See Puurijärvi liegt.

Ss. 13—63 enthalten ein Verzeichnis der im Kirchspiel angetroffenen Gefässpflanzenarten, mit zugehörigen Frequenz-, Fund- und Standortsangaben. In Klammern stehen solche Angaben, die sich auf die Flora der benachbarten Kirchspiele beziehen.